Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Antonie Pokorná

Právo žen na interrupci a jeho aktuální vývoj

Diplomová práce

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Právo žen na interrupci a jeho aktuální vývoj“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 112 377 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 14. srpna 2023

Antonie Pokorná

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce **JUDr. Petru Osinovi, Ph.D.** za jeho vstřícný a ochotný přístup, odborné vedení mé diplomové práce a za cenné rady a konzultace, které mi po celou dobu poskytoval.

Obsah

Obsah 4
Seznam zkratek 5
Úvod 6
1. Základní vymezení pojmů – interrupce, potrat a jejich metody 8
1.1 Interrupce a potrat 8
1.2 Právní důvody pro interrupci 11
2. Vývoj právní úpravy interrupcí v České republice 13
2.1 Vývoj české právní úpravy interrupcí 13
2.2 Současná právní úprava interrupcí 16
2.3 Úprava trestných činů souvisejících s umělým přerušením těhotenství 18
3. Právní úprava interrupcí v evropských lidskoprávních dokumentech 20
3.1 Právo žen na interrupci v evropských lidskoprávních dokumentech 21
3.2 Právo na interrupci z pohledu ESLP 25
3.2.1 Vo proti Francii 26
3.2.2 A, B a C proti Irsku 27
3.2.3 Open Door a Dublin Well Woman proti Irsku 29
4. Současný vývoj právní úpravy interrupcí v Polsku 31
4.1 Historicko-právní souvislosti 31
4.2 Další vývoj polské právní úpravy interrupcí 34
4.3 Rozhodnutí polského Ústavního tribunálu z roku 2020 a současná situace v Polsku 35
4.4 Judikatura ESLP týkající se Polska 37
4.4.1 Tysiąc proti Polsku 38
4.4.2 P. a S. proti Polsku 39
5. Problematika restriktivních legislativních změn a jejich možné dopady 41
5.1 Mrazící efekt a problematika restrikce práva na interrupce u lékařského personálu. 42
5.2 Vliv nechtěného těhotenství a mateřství na život narozeného dítěte 46
Závěr 48
Seznam použitých zdrojů 50
Shrnutí 56
Klíčová slova 57

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
FEDERA	Federation for Women and Family Planning
Listina EU	Listina základních práv Evropské unie
LZPS	Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Polsko	Polská republika
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
UUT	Umělé ukončení těhotenství
Úmluva	Sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a8, Federálního ministerstva zahraničních věcí
ÚS	Ústavní soud
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o umělém přerušení	Zákon České Národní rady č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů
Zdravotnická vyhláška	Vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky č. 75/1986Sb., ve znění pozdějších předpisů

Úvod

V legislativní úpravě práva žen na interrupce došlo v průběhu historie po celém světě k mnoha změnám a vývoj tohoto práva stále pokračuje. Právo žen na interrupci v sobě obsahuje možnost ženy samostatně rozhodovat o svém soukromém a rodinném životě. Problematika tohoto práva, která může způsobovat rozpor s jinými základními právy, jako je například právo na život nenarozeného dítěte, je předmětem věčných sporů o tom, jak široké nebo naopak úzké by toto právo mělo být. Interrupce patří k nejdiskutovanějšímu zákroku nejen z etického, ale i z právního pohledu. Jedná o se zákrok, na který je potřeba nahlížet více pohledy, nejenom pohledem právním, ale i lékařským či psychologickým. V této práci se budu snažit danou problematiku pojmout právě tímto komplexním způsobem.

K výběru tohoto tématu mě inspirovala gradující situace v sousedním Polsku, která v posledních letech nabrala značné obrátky a restriktivně omezila právo žen na interrupce.
Ve své práci chci právě polské úpravě tohoto práva věnovat určitou část, jelikož restriktivní pohled na právo žen na interrupce je jedna z problematik, která je pro tuto práci důležitá.

Má diplomová práce bude rozdělena do 5 kapitol. První kapitola popíše pojem interrupce z pohledu medicíny. Interrupce bude v této kapitole rozlišena od pojmu potrat, budou vymezeny její druhy a vysvětlen postup jejich provádění. V kapitole budou také obsaženy právní důvody, na základě kterých je v České republice interrupce umožněna.

Druhá kapitola se bude zabývat vývojem české právní úpravy interrupcí. Rozeberu v ní vývoj práva žen na interrupci v novodobé historii, který bude poté porovnán se současnou právní úpravou. Nebude chybět ani rozbor české trestněprávní úpravy interrupcí, konkrétně úpravy trestných činů souvisejících s umělým přerušením těhotenství.

Třetí kapitola mé práce bude zaměřena na právní úpravu interrupcí v evropských lidskoprávních dokumentech. Budu se zabývat tím, zda vůbec právo žen na interrupci jako samostatné základní právo v těchto dokumentech existuje a kdy je na něj v evropském kontextu poukazováno. Součástí kapitoly bude i představení pohledu ESLP na právo na žen na interrupce, který se touto problematikou ve svých rozhodnutích opakovaně zabýval. Popíši v ní z mého pohledu zásadní rozhodnutí ESLP, ze kterých lze pochopit jistý názor ESLP na danou problematiku.

Čtvrtá kapitola bude věnována současnému vývoji právní úpravy interrupcí v Polsku. Nejprve umožním vhled do historicko-právních souvislostí, poté popíši vývoj polské právní úpravy a zásadní rozhodnutí Ústavního tribunálu z roku 2020 spolu se současnou polskou

situací. V neposlední řadě nastíním několik rozhodnutí ESLP týkajících se Polska, kde bylo řešeno právo žen na interrupce a přístup k němu.

Poslední kapitola poskytne pohled na problematiku restriktivních legislativních změn a jejich možné dopady. V této kapitole popíši výsledky, ke kterým jsem během psaní své práce dospěla a můj pohled na toto téma. Při zkoumání práva žen na interrupce se zaměřím nejen na právní hledisko, ale zohledním i lékařský a psychologický pohled a možné dopady. Budu se věnovat tzv. mrazícímu efektu, který může vytvořit větší omezení práva žen na interrupce, než tomu bylo doposud, a také vlivu nechtěného těhotenství na následný život narozených dětí.

Cílem mé práce je vytvořit přehled vývoje právní úpravy interrupcí v České republice i v Polsku. Dále komparovat tyto vývoje a úpravy a upozornit na jejich odlišnost. Zaměřím se také na právo žen na interrupce v evropském měřítku, především zda toto právo vůbec v evropských lidskoprávních dokumentech existuje a jak na něj nahlíží ESLP.

Ráda bych vymezila, jaká práva byla v této souvislosti ženám přiznána a zda omezení interrupcí, které nastalo v Polsku, není v rozporu s pozitivními závazky státu, které mu ukládá Úmluva. V neposlední řadě bych ráda prozkoumala problematiku restriktivního pohledu na práva žen na interrupci a vysvětlila její možné následky.

1. Základní vymezení pojmů – interrupce, potrat a jejich metody

1.1 Interrupce a potrat

Předpokladem pro správné pochopení celé problematiky týkající se práva žen na interrupce a jeho aktuální vývoj je korektní vymezení pojmů interrupce a potrat. V rámci běžné mluvy jsou tyto dva pojmy často využívány jako synonyma, avšak podle odborných hledisek je musíme od sebe odlišovat.

Potrat je široký pojem, který v sobě obsahuje i pojmy umělé přerušení těhotenství a interrupce. Ve vyhlášce Ministerstva zdravotnictví ČSR č. 11/1988, o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky, v rozhodném znění, byl potrat definován. Tato vyhláška byla však zrušena zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů k 1. 4. 2012, který přesnou definici pojmu potrat neobsahuje. V současnosti můžeme nalézt vymezení pojmu potrat v příloze vyhlášky o Listu o prohlídce zemřelého.[1] Toto vymezení koresponduje s medicínským výkladem pojmu potrat. Potratem se rozumí:

- ***„spontánní potrat**, tzn. ukončení těhotenství, kdy je embryo nebo plod neprojevující známky života samovolně vypuzen nebo vyjmut z dělohy a jeho hmotnost je nižší než 500 g, a pokud ji nelze zjistit, je-li těhotenství kratší než 22 týdnů (méně než 22+0);*
- ***umělé přerušení těhotenství**, provedené podle zákona upravujícího umělé přerušení těhotenství (zákon č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů);*
- ***ukončení mimoděložního těhotenství;***
- *případ, kdy z dělohy ženy bylo vyňato plodové vejce bez plodu nebo těhotenská sliznice, a jsou **histologicky prokázány zbytky po potratu**.“*[2]

Potrat můžeme dělit na spontánní, nebo indukovaný. Spontánní potrat je vypuzení plodu z dělohy před ukončením dvaadvacátého týdne těhotenství bez vůle matky, který nebyl zapříčiněn žádným cizím úmyslným zásahem. Příčinou spontánního potratu může být defektní

[1] Bod č. 16 přílohy vyhlášky č. 297/2012 Sb., o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsoby jeho vyplňování a předávání místům určení a o náležitostech hlášení ukončení těhotenství porodem mrtvého dítěte, o úmrtí dítěte a hlášení o úmrtí matky, ve znění pozdějších předpisů.
[2] DUBOVÁ, Olga, ZIKÁN, Michal. *Gynekologie a porodnictví: praktické repetitorium*. 2. vydání. Praha: Maxdorf, 2022, s. 502.

plodové vejce, jehož vada může spočívat zejména v plodu samotném, například jeho chromozomální nebo strukturální vady. Další příčinou spontánního potratu jsou mateřské příčiny. Spontánní potrat může vyvolat malformace dělohy, nemoci dělohy, infekce či onemocnění matky.[3] Na základě dat Českého statistického úřadu v roce 2014 bylo těhotenství žen ukončeno 36 956 potraty, z toho 21 893 bylo potratů indukovaných, 13 857 potratů samovolných a 1206 ukončení mimoděložního těhotenství.[4] V roce 2021 bylo v České republice provedeno 10 627 miniinterrupcí a 4 865 interrupcí v pozdějším stádiu těhotenství. Z toho 2 765 interrupcí proběhlo ze zdravotních důvodů.[5]

Indukovaný potrat neboli umělé přerušení těhotenství či přesněji umělé ukončení těhotenství je užší podmnožinou pojmu potrat. Martin Vokurka a Jan Hugo považují umělé přerušení těhotenství a interrupci za identické pojmy.[6] Interrupce je medicínský zákrok, při kterém dochází k umělému ukončení těhotenství. Aktuální právní úpravu interrupce neboli umělého přerušení těhotenství nalezneme v zákoně České Národní rady č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Zákon o umělém přerušení těhotenství**“), a ve vyhlášce ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky č. 75/1986 Sb., (dále jen „**Zdravotnická vyhláška**“), kterou se provádí tento zákon. Interrupce bývá prováděna na žádost těhotné ženy do 12. týdne gravidity nebo ze zdravotních důvodů s písemným souhlasem ženy i v pozdějších týdnech gravidity.[7]

Metody umělého ukončení těhotenství máme dvě. Jedná se o instrumentální umělé ukončení těhotenství a farmakologické umělé ukončení těhotenství. Farmakologická metoda je nechirurgická varianta ukončení těhotenství, při němž nedochází k chirurgickému zásahu lékařem do dělohy ženy. V České republice se provádí od roku 2014.[8] Lze ji vykonat do 49. dne gravidity dle poslední menstruace. Při farmakologické metodě dochází k podání tablet, které obsahují tzv. prostaglandiny, což jsou látky podobné hormonům, které vyvolají u těhotné ženy kontrakce dělohy, kvůli čemuž dojde k vypuzení plodu.[9] Tato metoda probíhá ve třech

[3] DUBOVÁ, Olga, ZIKÁN, Michal. *Gynekologie a porodnictví: praktické repetitorium*. 2. vydání. Praha: Maxdorf, 2022, s. 503.
[4] Český statistický úřad. *Vývoj potratovosti v České republice 2003–2014* [online]. Praha: Odbor statistiky obyvatelstva, 2015. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20562549/13008315a.pdf/7833dad4-0cbd-42ee-8e4f-91d717eb53a8?version=1.1.
[5] Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. *Potraty 2021 – zdravotnická statistika* [online]. Praha: ÚZIS, 2022. Dostupné z: https://www.uzis.cz/res/f/008422/potraty2021.pdf.
[6] VOKURKA, Martin a kol. *Velký lékařský slovník*, 10. vydání. Praha: Maxdorf, 2015, s. 2.
[7] DUBOVÁ, Olga, ZIKÁN, Michal. Gynekologie a porodnictví: praktické repetitorium. 2. vydání. Praha: Maxdorf, 2022, s. 504.
[8] PETRÁŠOVÁ, Lenka. *Potratová pilulka dostala zelenou, v lékárnách bude až na podzim* [online]. IDnes.cz, 26. června 2013 [cit. 26. června 2023]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/cesko- zaregistrovalo-potratovou-pilulku-fid-/domaci.aspx?c=A130625_202449_domaci_brm.
[9] Tamtéž.

fázích. V první fázi je ve zdravotnickém zařízení pacientce perorálně podána první tableta a pacientka je určitý čas povinna zůstat ve zdravotnickém zařízení z důvodů možných nežádoucích účinků. V následujících 36-48 hodinách je pacientce zpravidla ve stejném zdravotnickém zařízení podána druhá tableta. Pacientka po užití druhé tablety musí zůstat v klidovém režimu. K vypuzení embrya může dojít do několika hodin, nebo během několika následujících dnů. Poslední fází farmakologické metody UUT je povinná kontrolní návštěva lékaře, který provede gynekologické vyšetření a vaginální ultrazvuk.[10]

Instrumentální metoda spočívá v operačním zákroku, při kterém je z dělohy odstraněno plodové vejce a poté vyčištěna děloha. Operace se provádí v celkové anestezii. Instrumentální metodu dělíme podle týdnů, ve kterém může být provedena. Do 8. týdne těhotenství může být provedena takzvaná miniinterrupce, která spočívá v dilataci děložního hrdla s následnou vakuumaspirací.[11] Do dutiny děložní je přes pochvu a kanál hrdla děložního zavedena kanyla a pod tlakem je odstraněno plodové vejce. Může následovat provedení instrumentální revize kovovým nástrojem, kyretou, čímž dojde k vyčistění dutiny děložní.[12] Mezi 8. a 12. týdnem těhotenství se využívá dilatace a kyretáže. Při dilataci dochází k rozšíření děložního hrdla kovovými dilatátory. Kyretáží neboli výškrabem, je odstraněno plodové vejce pomocí malé tupé kyrety. Mezi 12. – 24. týdnem těhotenství lze provést interrupci jen ze zdravotních důvodů, a to stejnými metodami jako bylo popsáno výše. Pokud nastane zdravotní důvod pro UUT po 24. týdnu těhotenství, je provedena indukce porodu nebo císařský řez.[13]

[10] Fakultní nemocnice Ostrava. *Informovaný souhlas pacientky – Ukončení těhotenství – medikamentózní metoda* [online]. Ostrava: Fakultní nemocnice Ostrava, 2022. Dostupné z: https://www.fno.cz/documents/informovanesouhlasy/Ukonceni_tehotenstvi_medikamentozni_metoda_IS_r01.pdf.

[11] ROZTOČIL, Aleš a kol. *Moderní gynekologie*. Praha: Grada, 2011, s. 212.

[12] Fakultní nemocnice Ostrava. *Informovaný souhlas pacientky s výkonem – Ukončení těhotenství – interrupce* [online]. Ostrava: Fakultní nemocnice Ostrava, 2022. Dostupné z: https://www.fno.cz/documents/informovane-souhlasy/Ukonceni_tehotenstvi_-_interrupce_IS_r05.pdf.

[13] ROZTOČIL, Aleš a kol. Moderní gynekologie. Praha: Grada, 2011, s. 214.

1.2 Právní důvody pro interrupci

Existuje mnoho obecných důvodů, které mohou vést k rozhodnutí ženy pro umělé ukončení těhotenství. Kromě zdravotních důvodů, které si rozebereme níže, jsou to například důvody finanční. Rodiče při rozhodování o tom, zda rozšíří svoji rodinu, musí zvažovat svoji finanční situaci a skutečnost, zda jsou schopni dítě finančně zajistit. Tyto povinnosti plynou již z OZ, který v § 856 uvádí, že účelem povinností a práv k dítěti je zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte. V tomto ohledu je také zásadní fakt, zda už rodina vychovává nějaké potomky, případně počet takových potomků. V současné době oproti historii lze pozorovat posun ve věkové hranici, která udává průměrný věk žen při narození 1. dítěte. V letech 1959 byl například v České republice průměrný věk prvorodičky 23 let. V roce 2019 se věková hranice průměrné prvorodičky posunula na 28,5 let.[14] Tento posun může být jedním ze sociálních důvodů pro UUT. Mladé ženy se mohou rozhodnout pro interrupci kvůli jejich nedokončenému studiu, kariérnímu postupu nebo se, zjednodušeně řečeno, necítí na mateřství dostatečně připravené.

Velmi citlivým důvodem pro interrupci mohou být důvody etické, například otěhotnění ženy následkem trestného činu. Jedná se o znásilnění podle § 185 TZ, kdy žena byla donucena násilím nebo pohrůžkou násilí k pohlavnímu styku, nebo podle § 187 TZ o pohlavní zneužití, kdy je vykonána soulož s dítětem mladším patnácti let. Tyto důvody naštěstí nepatří k těm běžným, avšak pokud se žena dostane do této situace, může ji řešit i jinak než UUT, například osvojením. Toto rozhodnutí spočívá na těhotné ženě a za současné právní úpravy je jejím plným právem zvážit své životní možnosti.

Právní důvody vedoucí k umělému ukončení těhotenství nalezneme v **Zákoně o umělém přerušení těhotenství** v platném a účinném znění. Prvním právním důvodem pro provedení interrupce je žádost ženy.[15] Tato žádost nemusí obsahovat důvod, kvůli kterému se žena rozhodla pro interrupci. Umělé ukončení těhotenství prováděné na žádost je zpoplatněno.[16] Pokud žena projeví zájem o UUT, lze této žádosti vyhovět, jestliže jsou splněny dvě podmínky. Jedná se o podmínku, že těhotenství ženy nepřesahuje 12 týdnů a interrupci nebrání zdravotní důvody. Zdravotním důvodem, pro který nelze na žádost ženy uměle ukončit těhotenství, je například to, že žena podstoupila UUT a neuplynulo od něj ještě šest měsíců. Tento zdravotní

[14] Český statistický úřad. *Průměrný věk žen při narození 1. dítěte v letech 1950-2019* [online]. Czso.cz, 9. června 2020 [cit. 27. června 2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny-vek-zen-pri-narozeni-1-ditete-v-letech-1950-2019.

[15] § 4 zákona č. 66/1986 Sb., České národní rady o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů.

[16] Fakultní nemocnice Ostrava. *Ceník placených služeb* [online]. Fno.cz, 2023 [cit. 27. června 2023]. Dostupné z: https://www.fno.cz/gynekologicko-porodnicka-klinika/cenik-placenych-sluzeb-2.

důvod se však neuplatní pro ženy, které již dvakrát rodily, dovršily věku 35 let nebo je zde důvodné podezření, že žena otěhotněla v důsledku trestné činnosti. V případě žádosti, kterou podává těhotná žena, jež nedovršila věku 16 let, lze provést UUT jen se souhlasem jejího zákonného zástupce. Pokud dojde k UUT na žádost ženy ve věku od 16 do 18 let, musí být o této skutečnosti vyrozuměn její zákonný zástupce, a to v ústní či písemné podobě.[17]

Druhým právním důvodem pro provedení interrupce jsou zdravotní důvody.[18] Tyto důvody musí vždy posoudit příslušný lékař, u něhož se předpokládá, že provedení interrupce navrhne. K interrupci z tohoto důvodu může dojít i z podnětu těhotné ženy. Pokud však bude interrupce navrhnuta lékařem, těhotná žena s ní musí souhlasit. V opačném případě bude potřeba od ženy vyžádat negativní reverz o odmítnutí tohoto zákroku v písemné formě. V příloze k **Zdravotnické vyhlášce** nalezneme seznam nemocí, syndromů a stavů, které se považují za zdravotní důvody UUT. Vyhláška uvádí například zhoubné novotvary a stavy po jejich operativním odstranění nebo po léčení zářením, které mohou nepříznivě ovlivnit průběh těhotenství, mít vliv na plod anebo hrozit ženu ve zdravotním stavu, dále tuberkulózu, těžší formu psychopatie, roztroušenou sklerózu. Z těchto zdravotních důvodů je možné provést interrupci do 12 týdnů délky těhotenství. Při závažném postižení plodu, tedy genetických důvodech, lze UUT provést nejpozději do dosažení 24 týdnů těhotenství. V průběhu celé gravidity lze UUT provést při závažném ohrožení zdraví a života ženy nebo při vadě plodu neslučitelné se životem.[19] Umělé ukončení těhotenství ze zdravotních důvodů je hrazeno z veřejného zdravotního pojištění.

[17] KOPSA TĚŠINOVÁ, Jolana a kol. *Medicínské právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 190.
[18] § 5 zákona č. 66/1986 Sb., České národní rady o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů.
[19] KOPSA TĚŠINOVÁ, Jolana a kol. *Medicínské právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 189.

2. Vývoj právní úpravy interrupcí v České republice

2.1 Vývoj české právní úpravy interrupcí

Při sledování vývoje české právní úpravy interrupcí je nutné brát v potaz postavení České republiky (tehdejšího Československa) v rámci celé Evropy, jelikož situace východoevropských a západoevropských zemí byla značně odlišná.[20] V zemích východní Evropy bylo zákonodárství pod vlivem *„sovětské právní úpravy*“.[21] V SSSR došlo k uzákonění interrupcí v roce 1955, což rozpoutalo vlnu legalizace interrupcí v ostatních východoevropských zemích jako Bulharsko, Rumunsko, Polsko či Jugoslávie. Tato vlna měla vycházet z politického rozhodnutí Sovětského svazu na základě globálně-politických souvislostí.

Jedním z důvodů legalizace interrupcí v poválečném Československu byla nepříznivá socioekonomická situace, která měla být vyřešena větším zapojením žen do pracovního procesu. Je důležité také zmínit, že v této době v Československu neexistovala dostupná a účinná antikoncepce a interrupce měla tedy sloužit jako jeden ze způsobů snížení počtu dětí a jako ochrana ženy před narozením dalšího potomka, kvůli němuž by se nemohla dostatečně zapojit do práce ve veřejném prostoru. Oproti tomu v západoevropských zemích došlo k uzákonění práva na legální interrupci později a na základě nálady ve společnosti, která byla ovlivněna ženským hnutím. Řešení témat jako možnost žen rozhodovat o svém těle, rovnost žen a reprodukční práva rezonovala veřejným prostorem a vedla k legalizaci interrupcí v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let 20. století.[22]

Argumenty pro legalizaci interrupcí v Československu se lišily od argumentů, které jsou dnes používány příznivci interrupcí. V rámci veřejné debaty převládaly zejména argumenty gynekologů, kteří kladli důraz na nebezpečnost nelegálních interrupcí prováděných laiky mimo zdravotnická zařízení, při nichž nebyly dodržovány hygienické podmínky. Následky těchto nelegálních interrupcí mohly být nenávratné zdravotní problémy či dokonce neplodnost. Legální interrupce byla prezentována jako cesta ke „zdravějšímu mateřství“, která by umožnila ženám stát se lepšími matkami tím, že v důsledku nenarození dalšího potomka žena lépe

[20] DUDOVÁ, Radka. *Interrupce v České republice: zápas o ženská těla.* Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 9.
[21] ČERNÝ, Milan, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní úprava umělého přerušení těhotenství*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 15.
[22] DUDOVÁ, Radka. *Interrupce v České republice: zápas o ženská těla.* Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 37.

zvládne svou sociální situaci a bude mít dostatečné prostředky pro zaopatření svých již dříve narozených dětí.

Na základě těchto argumentů byl v roce 1957 Národním shromážděním republiky Československé přijat zákon č. 68/1957 Sb., zákon o umělém přerušení těhotenství (dále jen „**zákon č. 68/1957**"). Účel zákona vymezoval § 1, a to: „*V zájmu dalšího rozšíření péče o zdravý vývoj rodiny, ohrožované škodami způsobovanými při umělém přerušení těhotenství na zdraví a životech žen zákroky nesvědomitých osob a mimo zdravotnická zařízení, upravuje tento zákon umělé přerušení těhotenství*". Zákon byl vystavěn na několika základních principech, kterými byly:

- ochrana zdraví ženy před nelegálními potraty,
- přednost zdraví ženy před narozením dítěte,
- nutný souhlas ženy s UUT,
- k interrupci musela dát souhlas interrupční komise na základě zdravotních či jiných relevantních důvodů,
- UUT není léčebně preventivní péčí.[23]

Díky tomuto zákonu mohla těhotná žena žádat o provedení interrupce. K jejímu povolení došlo však jen v případě, že byla interrupce schválená interrupční komisí. Komise byla složena ze tří členů. Předsedou komise byl poslanec příslušného národního výboru, dalším členem byl pracovník působící v oblasti péče o rodinu a mládež a posledním členem byl lékař, a to vedoucí ženského oddělení nemocnice s poliklinikou nebo polikliniky.[24] Interrupce musela být provedena v lůžkovém zdravotnickém zařízení a zdravotní a jiné závažné důvody specifikovala vyhláška č. 71/1973 Sb., vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky, kterou se provádí zákon č. 68/1957 Sb., o umělém přerušení těhotenství. V § 2 odst. 2 této vyhlášky byly vymezené „*jiné zvláštního zřetele hodné důvody k umělému přerušení těhotenství*". Těmito důvody byly například věk ženy nad 40 let, nejméně 3 žijící děti, těhotenství jako následek znásilnění nebo jiného trestného činu, ztráta manžela, nebo jeho těžký zdravotní stav, a konečně prokázaný rozvrat rodiny. Po uzákonění interrupcí **zákonem**

[23] ČERNÝ, Milan, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní úprava umělého přerušení těhotenství*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 16.
[24] Tamtéž.

č. 68/1957 velmi stoupl zájem o UUT a počet žádostí o legální interrupci byl enormní. V roce 1958 bylo provedeno 49 035 interrupcí a v roce 1959 dokonce 61 914.[25]

Postupem času se uplatňování **zákona č. 68/1957** ukázalo jako problematické hned z několika aspektů. Interrupční komise začaly být kritizovány ženami, které před komise musely předstoupit a svěřovat se před nimi se svými nejosobnějšími problémy. Komise neměly reálné prostředky pro pomoc matkám s jejich sociálními problémy a kvůli velkému zájmu o interrupce komise neměly dostatek času detailně analyzovat a zkoumat jednotlivé případy, jak by bylo v některých situacích potřeba. V České republice v roce 1983 bylo povoleno 75 037 žádostí o interrupci. Komise se musely scházet jednou až dvakrát týdně a jejich rozhodování bylo časově náročné vzhledem k počtu žádostí o interrupci. Dle statistik vyplývalo, že komise rozhodovaly z více než 95 % o interrupcích kladně.[26] Žena však spadala pod určitou interrupční komisi podle svého trvalého bydliště. Složení komisí se v jednotlivých městech lišilo a některé z nich kvůli svému členskému složení byly velmi konzervativní a přísné.

Na interrupční komise začali negativně reagovat i lékaři, a to zejména v důsledku vynalezení a rozšíření metody miniinterrupce. Ta spočívala v odstranění obsahu dělohy vakuovým odsátím v brzkém stádiu těhotenství, čímž byla mnohem bezpečnější než tehdejší tradiční metody umělého ukončení těhotenství. Interrupční komise však ke konečnému rozhodnutí o povolení či nepovolení interrupce dospěly až po několika týdnech, jelikož byly nadlimitně vytížené. Z tohoto důvodu nebylo možné u některých žen vykonat miniinterrupci, jelikož časově musela být miniinterrupce provedena přibližně do 6 týdnů trvání těhotenství u prvorodiček a do 7-8 týdnů u žen, které už dříve rodily a v takto krátkém časovém úseku žena nemusela rozhodnutí interrupční komise obdržet.[27]

Nejen z těchto hledisek bylo navrženo zrušení **zákona č. 68/1957** a jeho nahrazení progresivnější variantou, ve které došlo ke zrušení interrupčních komisí a dalším úpravám původního zákona. Zákon č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství se stal účinný dne 1. ledna a na jehož základě byla interrupce prováděna, pokud o ní žena písemně požádala a její těhotenství nepřesáhlo 12 týdnů. Zákon uvolnil přístup k interrupcím více než bylo dříve možné a přenesl možnost rozhodovat o svém těhotenství na ženy. Miniinterrupce byla prováděna zdarma, jiné metody interrupce si částečně hradila žena sama. Částka se odvíjela od délky

[25] DUDOVÁ, Radka. *Interrupce v České republice: zápas o ženská těla*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 57.
[26] ČERNÝ, Milan, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní úprava umělého přerušení těhotenství*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 17.
[27] DUDOVÁ, Radka. *Interrupce v České republice: zápas o ženská těla*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 69.

těhotenství. Cizinky, které neměly v České republice trvalý pobyt, nemohly podle tohoto zákona o provedení interrupce na našem území žádat.[28]

2.2 Současná právní úprava interrupcí

Současnou právní úpravu nalezneme v **Zákoně o umělém přerušení těhotenství** a **Zdravotnické vyhlášce**. I když jako aktuálně platný předpis označujeme **Zákon o umělém přerušení těhotenství**, tento obsahuje značnou část obsoletních ustanovení, jež doposud nebyly novelizovány a v dnešní době už nejsou použitelné. Tento právní předpis vymezuje svůj účel jako úpravu umělého přerušení těhotenství a se zřetelem na ochranu života a zdraví ženy a v zájmu plánovaného a odpovědného rodičovství stanoví podmínky pro jeho provádění.[29] Ve výše uvedeném zákoně je promítnuto několik základních principů, na kterých je tento zákon vystavěn. První z nich nalezneme v § 2, který hovoří o předcházení nežádoucímu těhotenství výchovou k plánovanému a odpovědnému rodičovství v rodině, ve škole a zdravotnických zařízeních, výchovným působením v oblasti sociální a kulturní a využíváním prostředků k zabránění těhotenství. Dává se tedy důraz na to, že interrupce není prevence před těhotenstvím a v dnešní době je možné se bezpečně chránit proti těhotenství několika antikoncepčními metodami. V § 3 je uvedeno: „*Prostředky k zabránění těhotenství, které jsou na lékařský předpis, jakož i lékařské vyšetření a kontrola s tím související se poskytují ženě bezplatně*“. V důsledku stáří zákona a jeho neaktualizování se toto ustanovení neuplatňuje a prostředky k zabránění těhotenství, které jsou dostupné na lékařský předpis, nejsou poskytovány bezplatně a ženy si je musí doplatit.

V zákoně jsou uvedeny dva důvody pro umělé ukončení těhotenství. Prvním z nich je písemná žádost ženy, pokud není těhotná déle než 12 týdnů a nebrání-li tomu její zdravotní důvody.[30] Tyto zdravotní důvody konkretizuje **Zdravotnická vyhláška**, která uvádí, že důvodem pro neprovedení UUT je zdravotní stav ženy, který podstatně zvyšuje zdravotní riziko spojené s umělým přerušením těhotenství, zejména zánětlivá onemocnění, a také předchozí UUT, od něhož neuplynulo 6 měsíců. Z tohoto důvodu jsou však stanoveny výjimky pro ženy, které alespoň dvakrát rodily, ženy, které dovršily 35 let věku nebo je-li zde důvodné podezření, že žena otěhotněla v důsledku trestné činnosti.

[28] DUDOVÁ, Radka. *Interrupce v České republice: zápas o ženská těla*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 69.
[29] § 1 zákona 66/1986 Sb., České národní rady o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů.
[30] § 4 zákona 66/1986 Sb., České národní rady o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů.

Druhým důvodem pro UUT podle **Zákona o umělém přerušení těhotenství** jsou zdravotní důvody, jestliže je ohrožen život ženy nebo zdraví, zdravý vývoj plodu nebo je zde geneticky vadný vývoj plodu. S UUT podle tohoto důvodu musí žena souhlasit nebo být proveden přímo z jejího podnětu.[31] V příloze **Zdravotnické vyhlášky** nalezneme seznam nemocí, syndromů a stavů, které jsou zdravotnické důvody pro UUT.[32] K tomu, aby mohlo dojít k interrupci u ženy mladší šestnácti let, je potřeba souhlas zákonného zástupce, popřípadě toho, kdo nad ní vykonává výchovu.[33] U žen, které se rozhodnou podstoupit UUT a jsou ve věku od šestnácti do osmnácti let, musí dojít k vyrozumění jejich zákonných zástupců zdravotnickým zařízením, ve kterém má být UUT provedeno. Zde se bude jednat zejména o rodiče, s nímž dítě (žena podstupující interrupci) žije ve společné domácnosti.[34] Ustanovení § 7–9 **Zákona o umělém přerušení těhotenství** upravuje postup při projednání umělého přerušení těhotenství. V § 7 **Zákona o umělém přerušení těhotenství** je uvedeno, že žena musí písemně požádat o UUT ženského lékaře zdravotnického zařízení příslušného podle místa jejího trvalého pobytu nebo místa pracoviště nebo školy. V současné době je toto ustanovení neaktuální, jelikož žena se může obrátit na gynekologa se žádostí o interrupci podle svého výběru, a není tak vázána trvalým pobytem nebo jiným místem, kde se zdržuje. Podle dikce zákona lékař určí zdravotnické zařízení, kde se výkon provede, což v současnosti již také neplatí.

V § 8 **Zákona o umělém přerušení těhotenství** je upraven postup, kdy v situaci, že lékař nevyhodnotí kladně podmínky pro UUT, může žena do tří dnů písemně požádat o přezkoumaní lékařova závěru okresního odborníka pro obor gynekologie a porodnictví a poté zákon stanoví další podmínky přezkumu a možnost ženy podat další písemnou žádost ke krajskému odborníkovi pro obor gynekologie a porodnictví. Toto ustanovení je však nerealizovatelné, neboť funkce okresních i krajských odborníků pro obor gynekologie a porodnictví byly zrušeny. V dnešní době funguje praxe v tomto ohledu tak, že pokud lékař nedoporučí těhotné ženě interrupci z určitých důvodů, může se žena sama obrátit na jiného lékaře.

Dalším obsoletním ustanovením je § 10 **Zákona o umělém přerušení těhotenství**, který vyslovuje zákaz provedení interrupce cizinkám, které se v České socialistické republice zdržují pouze přechodně. Toto ustanovení, již nelze aplikovat s výjimkou UUT na žádost

[31] § 5 zákona 66/1986 Sb., České národní rady o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů.
[32] BAHOUNEK, Jiří a kol. *Čtyři pohledy na interrupci*. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 34.
[33] § 5 zákona 66/1986 Sb., České národní rady o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů.
[34] ČERNÝ, Milan, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní úprava umělého přerušení těhotenství*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 22.

těhotné ženy v důsledku přijetí zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, který v § 176 odst. 1 písm. a) bodu 6 stanoví, že cizinci bude poskytnuta neodkladná péče při stavech, které se týkají těhotenství a porodu.

V neposlední řadě v **Zákoně o umělém přerušení těhotenství** nalezneme § 11, který vymezuje povinnost příplatku za UUT na žádost ženy. Tato povinnost se nevztahuje na interrupce ze zdravotních důvodů, které jsou hrazeny ze zdravotního pojištění. Z toho, co bylo napsáno výše jednoznačně vyplývá, že většina ustanovení v **Zákoně o umělém přerušení těhotenství** je neaktuální a nelze je v současné době v důsledku změn ve společnosti realizovat. Zákonodárci zatím nezaměřili svoji pozornost na potřebnou novelizaci tohoto zákona, aby byl v souznění s dnešní reálnou lékařskou praxí.

2.3 Úprava trestných činů souvisejících s umělým přerušením těhotenství

Právní úpravu, která souvisí s umělým přerušením těhotenství, nenalezneme jen v rámci občanského práva, ale pro komplexnost pochopení problematiky interrupcí a jeho vnímání celým naším právním řádem musíme nahlédnout i do veřejnoprávních předpisů, konktrétně do zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále už jen „Trestní zákoník“ nebo „TZ“). V tomto zákoně je upraveno několik trestných činů, kterých se lze dopustit v rámci UUT, z čehož lze dovozovat, jak velkou váhu a důležitost zákonodárci ochraně žen při UUT přikládají. Při interrupci dochází k usmrcení lidského plodu, přičemž také může zapříčinit i ohrožení zdraví těhotné ženy. Je proto nutné stanovit jasná pravidla pro provádění interrupcí a za jejich porušení či určitá zneužití stanovit tu nejpřísnější odpovědnost, tedy odpovědnost trestněprávní.

V minulosti bylo podle zákona č. 86/1950 Sb., trestáno každé umělé přerušení těhotenství, až na případy, kdy bylo nutné přerušit těhotenství uměle ze zdravotních důvodů. Po přijetí **zákona č. 68/1957 Sb.** mohlo být těhotenství ukončeno interrupcí na základě rozhodnutí interrupční komise ze zdravotních důvodů nebo jiných důvodů zvláštního zřetele hodných. Současná právní úprava stanovená v **Zákoně o umělém přerušení těhotenství** umožnuje UUT na žádost ženy, jestliže její těhotenství nepřesahuje 12 týdnů a nebrání tomu zdravotní důvody. A dále ze zdravotních důvodu i v pozdějších týdnech těhotenství ženy. Došlo tedy k ustoupení od konzervativního přístupu k interrupcím a zavedení určité míry volnosti v tom, že ženy mohou mnohem více rozhodovat o svém těle a těhotenství než kdy dříve. Přirozené právo ženy rozhodovat o svém těle je v našem právním řádu respektováno a správně

nadřazeno politickým či etickým názorům ve společnosti, které by toto právo mohly a chtěly omezit. [35]

Současný Trestní zákoník upravuje čtyři trestné činy proti těhotenství ženy. V § 159 TZ je upraven nejzávažnější trestný čin ve vztahu k umělému přerušení těhotenství – Nedovolené přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy. Naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu spočívá v jednání pachatele, který uměle přeruší těhotenství ženě bez jejího souhlasu a za to mu hrozí trest odnětí svobody na dvě léta až osm let. V tomto případě zákonodárci kladli důraz na základní princip **Zákona o umělém přerušení těhotenství**, kterým je vždy nutný souhlas těhotné ženy s interrupcí. U tohoto trestného činu se považuje za trestnou i příprava k takovému jednání.

Další trestný čin upravuje § 160 TZ – Nedovolené přerušení těhotenství se souhlasem těhotné ženy. V tomto případě spočívá skutková podstata trestného činu v tom, že pachatel přeruší těhotenství ženy s jejím souhlasem, ale v rozporu se zákonem, který stanoví podmínky pro provádění UUT, tedy **Zákonem o umělém přerušení těhotenství**. Dále se může pachatel dopustit trestného činu Pomoc těhotné ženě k umělému přerušení těhotenství[36] nebo trestného činu Svádění těhotné ženy k umělému přerušení těhotenství.[37] Trestní zákoník však stanoví beztrestnost těhotné ženy, tedy těhotná žena samotná, která své těhotenství uměle ukončila, nebo o to jinou osobu požádala, se nedopustila trestného činu.[38] Do § 163 TZ se promítá obecná právní zásada, která stanoví nemožnost trestní odpovědnosti osoby, kterou dané trestněprávní ustanovení chrání.[39]

[35] SIVÁK, Jakub. *Má být tělo (nejen) ženy předmětem veřejného práva?* Právní rozhledy, 2022, roč. 30, č. 6, s. 218.
[36] § 161 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
[37] § 162 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
[38] § 163 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
[39] ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023, s. 2106.

3. Právní úprava interrupcí v evropských lidskoprávních dokumentech

V rámci uceleného vhledu na právní úpravu interrupcí je nezbytné věnovat pozornost právní úpravě interrupcí v rámci Evropské unie a v evropských lidskoprávních dokumentech. Dříve nazývané Evropské společenství (dnes EU) mělo v minulosti působit zejména pro ekonomické účely, avšak jeho působnost byla v průběhu let významně rozšířena. V současné době je EU subjektem sui generis, který oplývá vlastním právním řádem a právní subjektivitou. Česká republika je součástí Evropské unie od 1. května 2004 a tvoří tak skupinu 27 členských států, které do EU patří.

Právo EU je definováno svou autonomií, dominantností a přímou použitelností unijního práva.[40] Autonomie jako vlastnost práva EU vytváří z unijního práva samostatný právní řád, který je nezávislý a oddělený od vnitrostátního práva i mezinárodního práva veřejného. Unijní právo stojí na zásadě nadřazenosti vůči vnitrostátním předpisům členských států EU, což je projevem jeho dominantní vlastnosti. Tuto nadřazenost potvrdil Soudní dvůr Evropské unie ve svém rozsudku Costa proti E.N.E.L.[41] Zmiňovaný soud v něm stanovil obecnou zásadu nutnosti přednostní aplikace evropského práva před vnitrostátními právními předpisy, čímž dojde k zaručení větší ochrany občanům EU napříč jednotlivými členskými státy.[42] Aplikační přednost unijního práva nastává v situaci, kdy dojde ke střetu vnitrostátní normy s unijním právem, a právě za této situace je upřednostněno unijní právo a národní norma se neaplikuje.

Poslední pro tuto kapitolu důležitou vlastností práva EU je přímá použitelnost neboli přímý účinek práva Unie. Ten byl judikován Soudním dvorem EU v rozsudku Van Gend en Loos, kde došlo k vyslovení práva jednotlivce k unijnímu právu.[43] Jednotlivci tedy na základě práva EU vznikají přímo práva a povinnosti, přičemž v případě nutnosti se jednotlivec může svých práv vyplývajících z unijního práva přímo dovolat před vnitrostátními nebo evropskými soudy a na toto právo nemá vliv to, že neexistují příslušné vnitrostátní právní předpisy.[44] Z výše uvedeného vymezení práva EU vyplývá potřebnost zohlednění právní úpravy interrupcí a práva žen na ni i v rámci evropského měřítka.

---

[40] TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie.* 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s. 68.
[41] Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964, Flaminio Costa proti E.N.E.L., věc 6/64.
[42] EUR-LEX. *Nadřazenost evropského práva* [online]. Eur-lex.europa.eu, 22. října 2021[cit. 6. července 2023]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/precedence-of-european-law.html.
[43] Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. února 1963. NV Algemene Transport- en Expe- ditie Onderneming van Gend & Loos proti Nederlandse administratie der belastingen. věc 26-62.
[44] EUR-LEX. *Přímý účinek práva Unie* [online]. Eur-lex.europa.eu, 25. listopadu 2022 [cit. 6. července 2023]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-direct-effect-of-european-union-law.html

3.1 Právo žen na interrupci v evropských lidskoprávních dokumentech

Právo žen na interrupci v současné době nalezneme v našem českém právním řádu, avšak toto právo je v každé zemi upraveno odlišně, někdy více liberálně či více konzervativněji. Není překvapivé, že něco tak významného jako jsou lidská práva a základní svobody, je nutné upravit v širším právním prostoru. Tento úkol zajistila Rada Evropy, což je mezinárodní organizace nezávislá na Evropské unii, jejíž cílem je vybudovat ucelený demokratický právní prostor, ve kterém je udržován vysoký standard ochrany lidských práv a demokracie.[45] Na základě toho byla v roce 1950 podepsána Radou Evropy Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva"), kterou lze považovat za jednu z nejdůležitějších lidskoprávních smluv. Úmluva byla vytvořena pro větší míru zabezpečení a dodržování práv v ní obsažených s cílem vytvoření větší jednoty mezi jejími členy.[46] Na dodržování práv uvedených v Úmluvě dohlíží instituce Rady Evropy – Evropský soud pro lidská práva.

Úmluva právo žen na interrupci jako samostatné právo neupravuje, nalezneme v ní však často rozdílně vykládaný článek 2, který upravuje právo na život. V odstavci 1 tohoto článku stojí „*Právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest*." Pokud bychom chtěli vykládat tento článek v souvislosti s právem žen na interrupci, musíme se zabývat otázkou, zda plod, který se nachází v těle matky, má právo na život a můžeme ho zahrnout pod pojem „každého" v první větě článku 2 a současně pod pojem „nikdo" v druhé větě článku 2 Úmluvy.[47] Právo plodu na život je otázka, na kterou zatím nebyla nalezena jednotná odpověď a vzhledem k jejímu etickému podtextu k tomu možná nikdy nedojde. Odpověď na tuto otázku nenajdeme ani v Úmluvě o právech dítěte, ve které není vymezena dolní věková hranice, od níž by bylo dítě považováno za chráněný samostatný subjekt.[48] Evropský soud pro lidská práva v rozhodnutí Vo proti Francii[49] odmítl určit, zda právo plodu lze posoudit jako „každého" a tedy přiznat mu ochranu podle článku 2 Úmluvy a uvedl: „*Důvodem pro tento závěr je zaprvé, že tato otázka nebyla*

[45] RE. *Rada Evropy (RE), anglicky Council of Europe (CoE)* [online]. radaevropy.cz, 31. březen 2015 [cit. 6. července 2023]. Dostupné z: http://www.radaevropy.cz/
[46] Preambule ke sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, Federálního ministerstva zahraničních věcí.
[47] KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech*. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 389.
[48] DUŠKOVÁ, Šárka a kol. *Úmluva o právech dítěte: komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 10.
[49] Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 8. července 2004, *Vo proti Francii*, č. 53924/00.

vyřešena ani ve většině samotných smluvních stran […] a, zadruhé, neexistuje žádný evropský konsenzus o vědecké a právní definici začátku života“. Na základě tohoto rozhodnutí byl jednotlivým státům přiznán široký prostor pro uvážení, zda plod požívá ochrany, která je upravena v článku 2 Úmluvy.

V kontextu interrupcí nelze opomenout článek 8 Úmluvy, který upravuje právo na respektování soukromého a rodinného života a uvádí: „*Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence*.“[50] Ti, kteří by plodu ochranu podle článku 2 Úmluvy nepřiznali, argumentují právě střetem mezi čl. 8 a čl. 2 Úmluvy, jelikož by v této situaci došlo k zásahu do práva matky na ochranu soukromého a rodinného života a její možnosti o něm svobodně rozhodovat.

Dalším dokumentem, díky němuž dochází k větší a komplexnější ochraně základních práv, je Listina základních práv Evropské unie (dále jen „Listina EU“).[51] V Nice v roce 2000 byla Listina EU oficiálně vyhlášena Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Komisí.[52] Právně závaznou se stala až v roce 2009 na základě Lisabonské smlouvy a dnes má stejnou právní sílu jako jiné smlouvy EU. Působnost Listiny EU se uplatní na orgány EU, instituce, další subjekty při výkonu jejich pravomocí a členské státy. K jejímu aplikování dochází ve spojení s Úmluvou a vnitrostátní ochranou základních práv členských států. Právo žen na interrupce není v Listině EU výslovně zakotveno, ale několik jejích článků s tímto právem úzce souvisí. Jedná se zejména o články 2,3,6 a7. Článek 2 Listiny EU upravuje práva každého na život, článek 3 právo na nedotknutelnost lidské osobnosti, článek 6 právo na svobodu a bezpečnost a článek 7 právo na respektování soukromého a rodinného života.

Když se měla Listina EU stát závaznou na základě Lisabonské smlouvy, několik států si vyjednalo výjimky z aplikace této Listiny EU. Jedním z těchto států bylo i Polsko. Polsko patří k zemím s největším počtem věřících obyvatel v Evropě, k určitému náboženství se zde hlásí až 90 % obyvatel.[53] V posledních letech sice došlo v důsledku zpřísnění pravidel interrupcí a událostí spojených s LGBTQIA+ komunitou k poklesu počtu osob, které se k určité církvi hlásí, avšak i po tomto poklesu je Polsko stále silně nábožensky orientovaný stát. Právě

[50] Čl. 8 odst. sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, Federálního ministerstva zahraničních věcí.
[51] Listina základních práv Evropské unie (2012/C 326/02) (Úřední věstník Evropské unie, C 326, 26. říjen 2012).
[52] EUR-LEX. *Listina základních práv Evropské unie* [online]. eur-lex.evropa.eu, 14. ledna 2022 [cit. 6. července 2023]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/charter-of-fundamental-rights-of-the-european-union.html.
[53] MUSIL, Adam. *Polskou církev opouštějí stovky věřících. Kvůli potratům i zneužívání* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 4. února 2021 [cit. 6. července 2023]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3264690-polskou-cirkev-opousteji-stovky-vericich-kvuli-potratum-i-zneuzivani.

i proto se několik polských právníků vyslovilo proti článku 7 Listiny EU, který zní: „*Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace*." Z interpretace článku podle nich vyznívalo, že člověk má právo rozhodovat o vlastním životě, ale i o životě nenarozeného dítěte, což by vymezovalo právo na interrupci. Toto právo by pak nebylo v souladu s úpravou interrupcí, kdy v Polsku interrupce na žádost ženy nebyla a není legální a interrupci v té době bylo možné provést pouze podle čl. 4a odst. 1 polského zákona o plánování rodiny, ochraně plodu a podmínkách, za kterých je dovoleno umělé přerušení těhotenství ze dne 7. ledna 1993, který upravoval tři důvody UUT. Těmito důvody byly ohrožení života a zdraví těhotné ženy, odůvodněné podezření, že těhotenství je výsledkem trestného činu a velká pravděpodobnost na těžké a nenávratné poškození plodu nebo na nevyléčitelnou nemoc, která ohrožuje život plodu.[54] Tato úprava byla ve srovnání s ostatními členskými státy značně konzervativnější. V důsledku těchto důvodů si Polsko vyjednalo výjimku z aplikace Listiny EU Protokolem č. 30 o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a ve Spojeném království, připojený ke Smlouvě o Evropské unii a Lisabonské smlouvě.

Zmínky o právu žen na interrupci v rámci unijního práva a určitý názor na něj nalezneme především v rezolucích a zprávách Evropského parlamentu. Tyto dokumenty jsou však nezávazné a slouží jako doporučení pro členské státy. Velmi zásadní je Rezoluce Evropského parlamentu 2001/2128 ze dne 3. července 2002 o sexuálním a reprodukčním zdraví, jejímž cílem je upravit oblast reprodukčního zdraví se zaměřením na sexuální výchovu a osvětu, plánované rodičovství a snížení počtu nechtěných těhotenství. Evropský parlament v této Rezoluci vyjadřuje svůj kladný názor na legalizaci potratů a možnost žen použít k tomu uzpůsobené potratové pilulky. Zdůrazňuje právo ženy rozhodnout o svém těhotenství svobodně a podle své vůle a nabádá k zavedení legálních interrupcí z důvodu omezení provádění nelegálních interrupcí, které jsou velkým zdravotním rizikem. Uvádí však, že interrupce není metoda plánovaného rodičovství a doporučuje státům zavést taková pravidla, která povedou ke snížení počtu interrupcí.

Výrazné vysvětlující prohlášení nalezneme také ve Zprávě A7-0426/2013 Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví a stanovisko Výboru pro rozvoj sexuálního a reprodukčního zdraví a souvisejících právech z roku 2013.[55] Výbor pro práva žen a rovnost pohlaví shrnuje

[54] KOCHOVÁ, Danuta. *Důvody Polské republiky pro vyjednání výjimky z aplikace Listiny základních práv EU.* Brno: Masarykova Univerzita, 2009, s. 4.

[55] Zpráva o sexuálním a reprodukčním zdraví a souvisejících právech Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví ze dne 2. 12. 2013, sp. zn. (2013/2040(INI)).

potratovou situaci v jednotlivých státech EU a upozorňuje na problematiku tzv. potratové turistiky, tedy cestování za legální interrupcí do jiného státu. Tentýž výbor uvádí, že: „*Vzhledem k důsledkům, jaké může mít zákaz potratů na veřejné zdraví, se zdá být zcela zřejmé, že zakazování potratů nepovede ke snížení jejich počtu; tento účel by splnila spíše opatření, která by se zaměřila na prevenci případů nechtěného otěhotnění. Existuje konečně také velmi volný vztah mezi zákonností potratů a jejich počtem, ale naopak silný vztah mezi zákonností potratů a jejich bezpečností. Podle Světové* zdravotnické *organizace navíc ‚náklady na provedení bezpečného potratu […] představují jednu desetinu nákladů na léčbu následků potratu provedeného neodborně*“. Ve Zprávě nalezneme však i menšinové stanovisko MUDr. Anny Záborské, která byla v letech 2004-2019 poslankyní Evropské parlamentu. Uvádí v něm, že Usnesení Výboru porušuje Smlouvu o EU a nelze ho použít k zavedení práva na potrat, jelikož všechny orgány a instituce EU musí zůstat k potratům neutrální. Souhlasí s názorem Evropského soudního dvora, který potvrdil, že oplodněné lidské vajíčko představuje embryo, které je nutné chránit. A dále dává důraz na prosazování práva odmítnout vykonat potrat, tzv. výhradu svědomí, jelikož nikdo nesmí být nucen provést UUT.[56]

Ve světle vývoje současné situace v Polsku, kterému se budu věnovat v následující kapitole, je vhodné zmínit také Usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. června 2021 o stavu sexuálního a reprodukčního zdraví a práv v EU v rámci zdraví žen.[57] Tento nezávazný dokument vyzval členské státy EU, aby pro zlepšení sexuálního a reprodukčního zdraví žen umožnily ženám legální a bezpečnou interrupci. Vybízí k dekriminalizaci umělého ukončení těhotenství a odstranění překážek jeho provádění. Apeluje na členské státy, aby ženy měly přístup k právům, která jim zaručují právní předpisy. Dále nabádá členské státy ke změnám jejich vnitrostátních právních úprav UUT tak, aby byly v souladu s mezinárodními normami lidských práv. Úplný zákaz péče spojený s UUT označuje jako formu genderově podmíněného násilí.[58] Uznává výhradu svědomí lékaře, který odmítne provést interrupci, avšak nesmí tím omezit právo pacientky na přístup ke zdravotní péči. K přijetí tohoto usnesení došlo zejména

[56] Zpráva o sexuálním a reprodukčním zdraví a souvisejících právech Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví ze dne 2. 12. 2013, A7-0426/2013.

[57] Usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. června 2021 o stavu sexuálního a reprodukčního zdraví a práv v EU v rámci zdraví žen, sp. zn. 2020/2215(INI).

[58] United nations human rights. *Information series on sexual and reproductive health and rights – Abortion* [online]. Switzerland: United Nations High Commissioner for Human Rights, 2020. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Women/WRGS/SexualHealth/INFO_Abortion_WEB.pdf.

z důvodů pandemie onemocnění Covid-19, kvůli které došlo k znemožnění přístupu k určitým zdravotním službám. Pro usnesení hlasovalo 378 europoslanců, 255 bylo proti.[59]

3.2 Právo na interrupci z pohledu ESLP

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) je evropský justiční orgán, který se skládá ze soudců v počtu, který odpovídá množství členských států Rady Evropy, jež ratifikovaly Úmluvu. ESLP sídlí ve Štrasburku a jeho činnost spočívá v aplikaci Úmluvy a dohlížení na to, aby státy respektovaly práva uvedená v ní. ESLP rozhoduje na základě podané stížnosti o tom, zda stát porušil některé z práv chráněných Úmluvou a jeho rozsudky jsou závazné.[60]

V důsledku různých historicko-sociálních vlivů a rozdílných počtů věřících obyvatel je úprava interrupcí v evropských zemích rozdílná. Česká republika patří k zemím Evropy s nejliberálnějším přístupem k interrupcím, jelikož je zde možné provést interrupci na žádost ženy bez udání důvodu až do 12. týdne těhotenství. Oproti tomu nalezneme v Evropě země, kde je vnitrostátní úprava interrupcí mnohem konzervativnější, jako je například Polsko, které budeme podrobně zkoumat v následující kapitole včetně judikatury, která se k němu váže, nebo například Malta. Malta patřila mezi poslední zemi v EU, kde bylo UUT zcela zakázáno a za jejich provedení hrozil lékaři, který interrupci provedl, i matce, která ji podstoupila, trestní postih. Jediný způsob legálního ukončení těhotenství na Maltě byl potrat z důvodu mimoděložního těhotenství. V červnu roku 2023 však zákonodárci schválili změnu, která umožňuje za některých podmínek provést potrat, pokud je v ohrožení život ženy.[61] K velké změně v právní úpravě interrupcí došlo také v Irsku, které kvůli silnému katolickému vlivu bylo k interrupcím velmi konzervativní. Na základě změny právní úpravy je nyní možné v Irsku podstoupit interrupci na žádost ženy podobně jako je tomu v České republice, a tím se zařadilo mezi velmi liberální státy z pohledu práva žen na interrupci.[62]

---

[59] Advokátní deník. *Evropský parlament vyzval státy EU, aby umožnily ženám legální potraty* [online]. advokatnidenik.cz, 25. června 2021 [cit. 7. července 2023]. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2021/06/25/evropsky-parlament-vyzval-staty-eu-aby-umoznily-zenam-legalni-potraty/.

[60] European Court of Human Rights. *Evropský soud pro lidská práva – otázky a odpovědi* [online]. France: European Court of Human Rights – Council od Europe, 2020. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Questions_Answers_CES.

[61] NEČÁSKOVÁ, Pavlína. *Malta uvolní pravidla pro potraty. Budou možné v případě ohrožení života a po souhlasu tří lékařů* [online]. irozhlas.cz, 28 června 2023 [cit. 17. července 2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/malta-uvolni-pravidla-pro-potraty-budou-mozne-v-pripade-ohrozeni-zivota-a-po_2306282128_hof.

[62] VALC, J. *Zamyšlení nad aktuálními změnami slovenské a polské právní úpravy interrupcí* [online]. pravniprostor.cz, 30. října. 2020. [cit. 17. července 2023]. Dostupné z:

3.2.1 Vo proti Francii

Právě z důvodu panující neshody mezi státy a jejich rozdílného nahlížení na právo žen na interrupci ESLP zastává neurčitý postoj k ochraně života nenarozeného plodu v porovnání s právem ženy na rozhodování o vlastním těhotenství a těle. Zda má plod právo na život a požívá ochrany podle článku 2 Úmluvy, bylo tématem Rozhodnutí Vo proti Francii, rozsudek velkého senátu, 8. 7. 2004, č. 53924/00. Jednalo se o tragický omyl, kdy stěžovatelka paní Vo vietnamského původu přišla na běžnou těhotenskou prohlídku do francouzské nemocnice. Bohužel neovládala francouzský jazyk a kvůli této jazykové bariéře došlo k záměně dvou žen, jelikož ten stejný den do nemocnice přišla jiná paní Vo s požadavkem na odstranění antikoncepčního nitroděložního tělíska. Tehdy těhotná stěžovatelka tedy omylem podstoupila zákrok na vyjmutí tělíska, čímž jí byl propíchnut plodový vak a došlo ke ztrátě plodové vody a plod neměl šanci na přežití. Stěžovatelce poté musela být provedena interrupce. Lékař, který zákrok provedl na nesprávné pacientce, byl obviněn z neúmyslného zabití a ublížení na zdraví, avšak nakonec byl obžaloby zproštěn, neboť francouzský Nejvyšší soud dospěl k závěru, že nedošlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu neúmyslného zabití z důvodu, že skutková podstata tohoto trestného činu nesměřuje k ochraně nenarozeného plodu, jelikož plod není lidskou osobou podle francouzského trestního zákoníku a na tento případ se nemůže uplatnit.

Stěžovatelka se poté obrátila na ESLP a namítala porušení článku 2 Úmluvy, jelikož z jejího pohledu je lékař odpovědný za smrt jejího dítěte. Došlo tedy k vyvolání sporu, zda lze článek 2 Úmluvy aplikovat na nedobrovolné ukončení těhotenství. Podle ESLP článek 2 Úmluvy nestanoví časovou hranici práva na život a ani v ní není definován pojem „každý“, který se v článku 2 objevuje. Soud došel k závěru, že nenarozené dítě nelze považovat za osobu, která požívá přímo ochrany podle článku 2. Nenarozené dítě má právo na život, je však omezeno právem a zájmy těhotné matky. Soud ale uvedl, že za určitých situací je možné nějaké záruky přiznat i nenarozenému dítěti.

ESLP rozhodl, že na základě svých uvedených odůvodnění není vhodné abstraktně odpovědět na otázku, zda je nenarozené dítě osobou ve smyslu článku 2 Úmluvy, a i za předpokladu, že se čl. 2 Úmluvy na daný případ aplikuje, nedošlo k jeho porušení.[63] Podle

https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/zamysleni-nad-aktualnimi-zmenami-slovenske-polske-pravni-upravy-interrupci

[63] Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 8. července 2004, *Vo proti Francii*, č. 53924/00.

ESLP spor o tom, kdy vzniká právo na život, spadá do rámce volného uvážení, které náleží členským státům.[64]

3.2.2 A, B a C proti Irsku

Dalším rozhodnutím, které více vykreslilo pohled ESLP na problematiku interrupcí a jejich regulace v evropském měřítku, je Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16. prosince 2010, A, B a C proti Irsku, č. 25579/05. Na soud se obrátily se svou stížností tři ženy žijící v Irsku, kde v té době bylo možné provést interrupci na základě článku 40.3.3. irské Ústavy jen při vážném ohrožení života matky.[65] Právě z tohoto důvodu irské ženy musely kvůli interrupcím cestovat do jiných států, kde jim mohl být zákrok proveden, stejně jako v případě tří stěžovatelek A, B a C, které za tímto účelem vycestovaly do Velké Británie.

Každá z žen měla pro interrupci jiné důvody. Stěžovatelka A jako samoživitelka a matka již čtyř dětí, které nevychovávala, ale byly umístěny do pěstounské péče. Žena otěhotněla neúmyslně a byla rozhodnutá pro interrupci, jelikož vyhodnotila, že ve své životní situaci, kdy se léčila z alkoholismu, byla ve špatné finanční situaci, ale snažila se získat děti do své péče zpět, není schopná vychovávat a starat se o dalšího potomka. V Irsku podstoupit interrupci nemohla, proto vycestovala do Velké Británie, kde jí byl zákrok proveden na soukromé klinice. Za interrupci musela zaplatit potřebné výdaje, které byly kvůli provedení v jiném státu a cestě vysoké, a po návratu jí postihly komplikace. Byla nucena navštívit irskou nemocnici. Potíže i po této návštěvě přetrvávaly, ale stěžovatelka A se je dále bála řešit v Irsku kvůli rozporu se zákonem.

Stěžovatelka B podstoupila interrupci ve Velké Británii z důvodu, že v jejím případě nedošlo k uváděnému fungování pohotovostní antikoncepční pilulky, a i po jejím požití stěžovatelka otěhotněla. Žena se nenacházela v příznivé životní situaci a neměla partnera, který by jí s výchovou a péčí o dítě pomohl. Žena se navíc obávala, že po požití pohotovostní antikoncepční pilulky by mohlo dojít k mimoděložnímu těhotenství, což mohl být vedlejší nežádoucí účinek pilulky. Po provedeném zákroku při zpáteční cestě žena začala silně krvácet, avšak rozhodla se včas nevyhledat zdravotní pomoc, protože měla obavy, zda bylo provedení interrupce v zahraničí v souladu se zákonem.

---

[64] KOPSA TĚŠINOVÁ, Jolana a kol. *Medicínské právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 200.

[65] The journal. Timeline: *The history of abortion in Ireland* [online]. Ireland: 2018 [cit. 16. července 2023]. Dostupné z: https://www.thejournal.ie/abortion-in-ireland-4382738-Dec2018/.

Poslední stěžovatelka C onemocněla vzácnou formou rakoviny. V době těhotenství, o kterém ještě v tu dobu nevěděla, podstoupila vyšetření, které není vhodné provádět v těhotenství. Poté, co žena zjistila, že je těhotná, začala mít velký strach o vliv nemoci a její léčby na dítě, ale i na vlastní život. Potřebovala zjistit potřebné informace o tom, zda vůbec může otěhotnět ve svém zdravotním stavu a zda má šanci dítě donosit. Ze strany lékařů z jejího pohledu nezískala dostatek potřebných informací, a proto se rozhodla hledat pomoc a rady na internetu. Na základě toho došla k závěru, že interrupci musí podstoupit v zahraničí, což také udělala.

Všechny tři ženy se po provedení zákroků v zahraničí rozhodly podat stížnost k ESLP, jelikož se domnívaly, že v jejich případě došlo k porušení článku 2 Úmluvy, tedy práva na život, článku 8 Úmluvy, tedy práva na respektování soukromého a rodinného života, článku 3 Úmluvy, který vymezuje zákaz mučení a článku 14 Úmluvy, který zakazuje diskriminaci. Stěžovatelky A a B podle ESLP podaly stížnost z důvodů, že jim nebyla umožněna interrupce v Irsku, když bylo ohroženo jejich blaho a zdraví. Stěžovatelka C podala stížnost za situace, kdy nemohla podstoupit interrupci v Irsku z důvodu vážného ohrožení jejího života, což je jediný důvod, na základě, kterého byla interrupce v Irsku legální. Všechny stěžovatelky argumentovaly zdravotními problémy, se kterými se musely potýkat po provedení interrupce v zahraničí, i psychickou újmou, která jim byla touto situací způsobena.

ESLP při zkoumání tohoto případu došel k závěru, že nedošlo k porušení článku 2, 3, 14 Úmluvy. Nejzásadnější pro vymezení práva žen na interrupci je jeho interpretace článku 8 Úmluvy, tedy zda došlo k zásahu do práva žen na respektování jejich soukromého a rodinného života. ESLP konstatoval, že článek 8 Úmluvy nemůže být vykládán jako právo žen na potrat a rozhodování o těhotenství a jeho ukončení není pouze výlučným právem dané ženy. Soud uvedl, že možnost stěžovatelek podstoupit interrupci byla z důvodu irské právní úpravy omezená, ale respektoval argumenty vlády, která poukazovala na to, že vnitrostátní irská právní úprava odráží morální cíle irské společnosti.

Při posuzování toho, zda bylo omezení interrupcí ze strany Irska přiměřené, ESLP zdůraznil prostor pro uvážení, který má samo Irsko využít pro to, zda právo na ochranu nenarozeného dítěte je spravedlivě stanoveno k tomu, do jakého konfliktu se dostalo k právům stěžovatelky A a B na respektování soukromého a rodinného života. Sám uvedl, že možnost žen vycestovat do jiného státu vytváří rovnováhu mezi oběma právy. Dále se zabýval tím, že by široký prostor pro uvážení neměl být omezen tím, že většina členských států upravuje interrupce mnohem liberálnějším způsobem. Zde ESLP znovu poukázal na možnost stěžovatelek vycestovat do jiných států, kde mohou interrupci podstoupit a tedy, že Irsko

postupovalo v souladu se svou širokou posuzovací pravomocí. Na základě toho dospěl k závěru, že v případě stěžovatelek A a B nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy.

K rozdílnému závěru došel u stěžovatelky C, která nemohla podstoupit interrupci v Irsku, i když byla v důsledku těhotenství ohrožena na životě. Ženě nebyly poskytnuty potřebné informace a zdravotní péče, protože zde nebyla jistota, že splňuje podmínky pro legální interrupci v Irsku a toto rozhodnutí lékaře mohl ovlivnit i strach z možného trestního postihu v důsledku porušení zákona. ESLP rozhodl, že v případě stěžovatelky C došlo k porušení článku 8 Úmluvy, jelikož její ústavně zaručené právo nebylo dosud dostatečně implementováno a vznikla situace, kdy žena podle irské Ústavy právo na interrupci měla, avšak reálně se jí nemohla v rámci Irska domoci. Uvedl však, že přísná irská právní úprava interrupcí není v rozporu s Úmluvou.

ESLP dal přednost širokému prostoru pro uvážení Irska před evropským konsenzem, že právo matky na život a zdraví požívá větší ochrany než právo na život plodu, proti čemuž se ohradilo několik soudců, kteří s tímto názorem nesouhlasí. Ti uvedli, že právě na základě evropské právní úpravy by měl být tento prostor pro uvážení omezen tak, aby vytvořil jednotnější evropskou úpravu bez extrémních odchylek.

3.2.3 Open Door a Dublin Well Woman proti Irsku

Open Door a Dublin Well Woman byly dvě neziskové organizace, které fungovaly za účelem poskytnutí informací těhotným ženám ohledně mateřství, zdraví žen, umělého oplodnění a rodinného fungování, ale i poradenství ohledně poskytování interrupcí ve Velké Británii s možností zařízení cesty pro těhotnou ženu do těchto klinik, které v zahraničí interrupce prováděly. V době, kdy v Irsku probíhalo referendum, kterým měl být přijat dodatek, který stanovil právo na život nenarozeného dítěte na roveň s právem na život matky, informovala Dublin Well Woman o možných rizicích tohoto dodatku a možných důsledcích jeho přijetí.[66] Za toto jednání byla společnost žalována, jelikož navrhovatel namítal porušení schváleného dodatku Ústavy. Vrchní soud se ztotožnil s tímto názorem a doplnil, že se organizace dopustily i porušení trestního zákoníku, jelikož jejich jednání naplňuje skutkovou podstatu napomáhání k provádění interrupcí. Organizacím bylo zakázáno provádět poradenství,

[66] Rozsudek pléna ESLP ze dne 29. října 1992, *Open Door a Dublin Well Woman proti Irsku,* č. 14234/88 a č. 14235/88.

týkající se interrupcí a sjednávání zákroků v zahraničí. Po tomto rozhodnutí podaly organizace stížnost k ESLP.

Stěžovatelé argumentovali tím, že došlo k porušení článku 10 Úmluvy, který upravuje svobodu projevu a článku 8 Úmluvy. Tvrdili, že poskytování informací o možnostech provádění interrupce v zahraničí, je projevem jejich práva na šíření informací, a právo těhotných žen na informovanost o těchto možnostech je zákazem omezeno. Uvedli, že podle znění dodatku nepředpokládali, že se dopouštějí nelegálního jednání.

Soud zkoumal v tomto případě především právo Irska omezit svobodu projevu v návaznosti na právo na život nenarozeného dítěte a schváleným dodatkem Ústavy. ESLP zdůraznil svobodu uvážení, kterou může Irsko použít pro hodnocení svých morálních priorit, avšak konstatoval, že poskytnutí informací ženě o možnostech interrupce v zahraničí není trestným činem. Soud vyslovil, že došlo k porušení článku 10 Úmluvy, když Irsko omezilo poskytování informací o interrupcích, které jsou na základě evropského konsenzu upraveny ve většině členských státu mnohem méně přísně. ESLP se vzhledem k porušení článku 10 Úmluvy již porušením článku 8 Úmluvy nezaobíral.

4. Současný vývoj právní úpravy interrupcí v Polsku

I když by se zdálo, že ve většině oblastí vážících se k lidskoprávním vztahům dochází v rámci společnosti k větší liberalizaci či rozvolněnosti a věci, které byly dříve tabu, jsou dnes brány jako standard, téma právo žen na interrupce mezi tato témata nepatří. V posledních letech jsme jak v rámci Evropy, tak světa mohli zaznamenat několik snah o omezení práva žen na interrupce. Například v nám historicky nejbližším Slovensku došlo k hlasování o zákonu, který měl právo žen na interrupci zúžit, avšak slovenská Národní rada ho o jediný hlas neschválila. Změny ohledně interrupcí nastaly i ve Spojených státech. V roce 2022 Nejvyšší soud Spojených států zrušil federální právo na interrupce, které zakládal verdikt Roe v. Wade[67] z roku 1973 a umožnoval provedení interrupce do 23. týdne těhotenství.[68]

Dalším státem, ve kterém dochází k omezování práva žen na interrupce, je Polsko, jež můžeme zařadit mezi v současnosti nejvýraznější stát, kde téma interrupcí hýbe veřejným prostorem. Změn a okolností ohledně nastolení velmi přísné potratové politiky je zde tolik, že se v následující kapitole budu věnovat pouze Polsku.

4.1 Historicko-právní souvislosti

Polsko ovládané silně katolickým vlivem, který patří mezi nejsilnější v Evropě, v posledních letech učinilo ty nejrazantnější změny ohledně omezení práva žen na interrupce. Tradiční hodnoty jako rodinný život nebo postavení ženy ve společnosti jako matky jsou polskou společností vyzdvihovány i v rámci politického dění ve státě, kde se vládnoucí konzervativní strany hlásí k morálním hodnotám spojeným s tradicionalismem a katolickou církví. V Evropské unii, kde jsme například mohli vidět opačný model v Irsku, tedy změnu právní úpravy interrupcí, která přináší ženě více možností, není divu, že tento krok Polska nepřešla nejen polská veřejnost bez povšimnutí.

[67] MCCLEARY, Kell. YAN, Holly. *Protests spread across the US after the Supreme Court over-turns the constitutional right to abortion* [online]. *cnn.com, 22. června 2022* [cit. 20. července 2023]. Dostupné z: https://edition.cnn.com/2022/06/27/us/supreme-court-overturns-roe-v-wade- monday/index.html.

[68] ČESKÁ JUSTICE. *Americký nejvyšší soud zrušil právo na potrat dané verdiktem z roku 1973* [online]. ceska-justice.cz, 24. června 2022 [cit. 20. července 2023]. Dostupné z: https://www.ceska-justice.cz/2022/06/americky-nejvyssi-soud-zrusil-pravo-na-potrat-dane-verdiktem-z-roku-1973/.

Ráda bych v této kapitole popsala vývoj polské právní úpravy v novodobé historii, která byla ovlivněna jak politickým, tak církevním a sociálním děním. V roce 1932 jsme úpravu interrupcí mohli nalézt v článku 233 Kodeksu karnego publikovaného v Dz. U. pod číslem 60 poz. 571. Umělé ukončení těhotenství bylo nelegální kromě výjimek v případě, že těhotenstvím bylo ohroženo zdraví nebo život těhotné ženy, nebo když žena otěhotněla v důsledku trestného činu. Interrupce tedy v Polsku provedena na základě trestního zákoníku být mohla, ale jen z omezených důvodů.

Nejliberálnější přístup k interrupcím fungoval v Polsku během nacistického ovládání Evropy v letech 1943 až 1945. Během těchto let bylo možné podstoupit interrupci bez omezení a ženy k ní byly i nuceny na základě nacistické prevence porodnosti, jež měla omezit vznik rasově nevhodných dětí, tedy dětí negermánského původu. Toto jednání, které nacisté v okupovaných zemích prováděli, bylo během Norimberských procesů prohlášeno za zločin proti lidskosti.[69]

Po druhé světové válce se Polsko ocitlo pod vlivem sovětské nadvlády, což mělo velký vliv na přeměnu dostupnosti a možností provádění interrupcí. Tehdejší socialistické státy, stejně jako Československo, po vzoru Sovětského svazu přijaly zákony, které upravovaly interrupce a jejich podmínky rozšiřujícím způsobem. Nedošlo tu tedy ke změně legislativy na základě ženských hnutí nebo protestů za větší práva žen, ale legislativa byla změněna s ohledem na následování sovětských hodnot a cílů a s ohledem na argumenty, že se jedná o ochranu žen před nelegálně prováděnými interrupcemi, které můžou způsobit vážné zdravotní problémy. V roce 1956 došlo k přijetí zákona, který ženě umožňoval přístup k interrupci z důvodu obtížných životních podmínek, a to i přes velké protesty katolické církve.[70] K tomu, aby reálně mohlo k interrupci dojít, bylo potřeba potvrzení existence zákonného důvodu dvěma lékaři, se kterými žena svoji životní situaci a těhotenství konzultovala. Jedna z posledních opravdu realizovaných liberalizací interrupcí nastala v Polsku v roce 1959. Ministerstvo zdravotnictví vydalo toho roku nařízení, které umožnilo ženám ukončit jejich těhotenství na žádost, což v praxi způsobilo to, že se interrupce staly velmi a běžně praktikovaným zákrokem ve veřejných nemocnicích a soukromých klinikách. Tato úprava platila až do začátku 90. let.[71]

Během komunistického režimu, kdy ani vliv církve nebyl tak silný jako po jeho pádu, interrupce neměly ve veřejném prostoru a debatě nijak významné místo. K debatám o změnách

[69] JOSEPH, Rita. *Human Rights and the Unborn Child*. Leiden: 2009, s. 72–74.
[70] VALC, Jakub. *Právní úprava interrupcí v Polsku a (ne)možnost jejího obcházení cestou potratové turistiky*, Právník: 2022, roč. 161, č.8, s. 731.
[71] NOWICKA, Wanda. *The Struggle for Abortion Rights in Poland* [online]. [cit. 23. července 2023]. Dostupné z: https://www.sxpolitics.org/frontlines/book/pdf/capitulo5_poland.pdf.

zákona došlo až v roce 1990 po pádu tehdejšího politického systému. První velká veřejná debata se konala před návštěvou papeže, kdy konzervativní členové parlamentu chtěli před jeho příjezdem upravit legislativu tak, aby odpovídala náboženskému přesvědčení. Potraty podle nich měly být legální jen v případě, že je skutečně ohrožen život těhotné ženy. Tento návrh zákona vzbudil ve společnosti vlnu nevole a došlo i k iniciaci vyhlášení národního referenda, pro které se shromáždilo přes 1,3 milionů podpisů. Parlament neschválil národní referendum o potratech, ale ani návrh zákona přísně omezující interrupce.[72]

Namísto něj byl v roce 1993 přijat nový zákon o plánování rodičovství, ochraně lidských embryí a podmínkách přístupnosti potratů (dále jen „**Zákon o plánování rodičovství**“).[73] Z tohoto zákona byla odstraněna jak interrupce na žádost, tak interrupce ze sociálně-ekonomických důvodů. Tento zákon v pozměněné podobě platí v Polsku i v současné době. **Zákon o plánování rodičovství** klade velký důraz na ochranu života dítěte i před jeho narozením a zdůrazňuje rodinné hodnoty, což můžeme vyčíst již z jeho prvního odstavce. Už v tomto účelu zákona můžeme spatřovat velký rozdíl hodnot, na kterých je zákon vystavěn oproti naší zákonné úpravě. V zákoně bychom dříve nalezli 3 důvody, pro které lze legálně ukončit těhotenství ženy. Jedná se zaprvé o situaci, kdy je ohroženo zdraví a život těhotné ženy. Tento důvod nebyl omezen stářím plodu a existenci důvodu musel konstatovat jiný lékař než ten, který měl interrupci provést. K tomuto posouzení druhým lékařem nemuselo dojít, pokud byl život ženy bezprostředně ohrožen.

Druhým důvodem pro legální interrupci bylo, pokud plod trpěl závažným a nenávratným poškozením nebo nevyléčitelnou nemocí, která ho ohrožovala na životě. I tento důvod musel být potvrzen jiným lékařem než tím, který měl následně interrupci provést. Poslední důvod pro interrupci bylo těhotenství v důsledku trestného činu, kterou šlo provést do 12. týdne těhotenství. K její realizaci bylo však potřeba ženu vyslechnout a podrobit šetření státním zástupcem.[74]

[72] NOWICKA, Wanda. *The Struggle for Abortion Rights in Poland* [online]. [cit. 23. července 2023]. Dostupné z: https://www.sxpolitics.org/frontlines/book/pdf/capitulo5_poland.pdf.

[73] Dz.U. 1993 NR 17 poz. 78, zákon o plánování rodičovství, ochraně lidského plodu a podmínkách ukončení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů.

[74] PRACNÝ, Martin. *Interrupce: Věčné téma polské společnost* [online]. pravo21.cz, 15. ledna 2019 [cit. 23. července 2023]. Dostupné z: https://pravo21.cz/spolecnost/interrupce-vecne-tema-polske-spolecnosti .

4.2 Další vývoj polské právní úpravy interrupcí

Poslední liberální změna v oblasti právní úpravy interrupcí nastala za vlády prezidenta Aleksandra Kwaśniewskiego v roce 1996. I jeho pozitivně naladěné smýšlení k právu žen na interrupci vedlo k uzákonění nového sociálně-ekonomického důvodu pro legální ukončení těhotenství. Podle této novely bylo možné jako důvod interrupce uvést, že se těhotná žena nachází v těžkých životních podmínkách nebo v obtížné osobní situaci. Důvod musel být přezkoumán a konzultován s lékařem odlišným od lékaře, který poté provedl interrupci. Novela kladla důraz na právo ženy a její pevnost v rozhodnutí interrupci podstoupit, pokud se domnívala, že z uvedených důvodů nemůže její těhotenství dále trvat.[75]

Tato liberální vlna a novela však neměly dlouhého trvání, jelikož o rok později byla zrušena nálezem polského Ústavního tribunálu ze dne 28. 5. 1995, K 26/96. Ten ve zmiňovaném nálezu konstatoval, že nelze právo na život člověka vykládat jinak, než že se vztahuje i na právo na život před narozením a upozornil na nové znění Ústavy[76], jež v té době ještě nebylo platné, a které ve svém článku 38 obsahuje ustanovení, jež poskytuje právní ochranu života každému člověku. Ústavní tribunál označil umožnění interrupcí ze sociálně-ekonomických důvodů za protiústavní, jelikož tento důvod podle něho narušuje ochranu lidského života, která je v Polsku nenarozenému plodu přiznána v plném rozsahu stejně jako ochrana života člověka již narozeného.[77]

V průběhu následujících let došlo k několika pokusům o změnu úpravy interrupcí jak konzervativnějším, tak liberálnějším směrem. V roce 2006 se skupina 155 poslanců parlamentních stran Právo a spravedlnost, Liga polských rodin, Sebeobrana Polské republiky a Polské lidové strany pokusila o změnu článku 38 polské ústavy. Jejich cílem bylo článek doplnit o vymezení, že je zaručena ochrana života každého člověka již od momentu početí. Tento návrh nezískal dostatečný počet hlasů, aby mohlo dojít ke změně ústavy.

Dalšími hybateli v dění potratové politiky byly v Polsku občanské iniciativy. Organizace Odo Iuris v roce 2016 stála za vznikem iniciativy s názvem Stop potratům, která sčítala přes půl milionu souhlasných podpisů, a ve svém návrhu zákona požadovala striktní zákaz interrupcí a zaručení větší ochrany práva na život. Iniciativa ve svém návrhu požadovala i změnu trestního zákoníku, a to zrušení beztrestnosti těhotné ženy, která své těhotenství uměle

[75] PRACNÝ, Martin. *Interrupce: Věčné téma polské společnost* [online]. pravo21.cz, 15. ledna 2019 [cit. 23. července 2023]. Dostupné z: https://pravo21.cz/spolecnost/interrupce-vecne-tema-polske-spolecnosti.
[76] Dz.U. 1997, NR 78 poz. 483, Ústava Polské republiky, ve znění pozdějších předpisů.
[77] VALC, Jakub. *Právní úprava interrupcí v Polsku a (ne)možnost jejího obcházení cestou potratové turistiky*, Právník: 2022, roč. 161, č.8, s. 732-733.

ukončila, nebo o to jinou osobu požádala. Těhotná žena se podle této iniciativy tím, že ukončí své těhotenství, sama dopouští trestného činu. Proti iniciativě Stop potratům vystoupila iniciativa Zachraňme ženy, která na problematiku interrupcí nahlížela opačným způsobem a kladla důraz na preventivní řešení nechtěného těhotenství a povinnou sexuální výchovou na školách. Iniciativa Zachraňme ženy předložila návrh zákona, který byl podpořen 215 000 podpisy, a měl zavést interrupce na žádost ženy do 12. týdne těhotenství. Dolní komora Parlamentu Polské republiky návrh zákona předložený inciativou Zachraňme ženy zamítla hned. Návrh iniciativy Stop potratům prošel prvním čtením a poté byl předán parlamentní komisi. To však vyvolalo vlnu nevole a protestů polských obyvatel včetně zájmu všech světových médií. Parlamentní komise po těchto protestech došla k závěru, že Dolní komora Parlamentu má návrh zamítnout, k čemuž poté skutečně došlo.[78] Tedy žádný z pokusů o novelizaci zákona upravující právo žen na interrupce nebyl až do roku 2020 úspěšný.

4.3 Rozhodnutí polského Ústavního tribunálu z roku 2020 a současná situace v Polsku

K transformaci právní úpravy interrupcí došlo až v roce 2020 a jednalo se o tak principiální změnu, že informace o ní zahltily veřejný prostor, který v té době plně ovládala situace kolem pandemie onemocnění covid-19. Ústavní tribunál Polska shledal ve svém rozhodnutí ze dne 22. 10. 2020, K 1/20 tehdejší právní úpravu důvodů, pro které je možné podstoupit legální interrupci, jako protiústavní.

Konkrétně jako negativní zákonodárce zrušil čl. 4a odst. 1) bod 2 **Zákona o plánování rodičovství**. Tento článek vymezoval jako jeden z důvodů legální interrupce situaci, kdy existuje vysoká pravděpodobnost těžké a nezvratné vady nebo nevyléčitelné nemoci plodu, která ohrožuje jeho život.[79] Ústavní tribunál rozhodl většinou hlasů na základě žádosti skupiny 118 poslanců Dolní komory Parlamentu (tzv. Sejmu), která požadovala přezkum daného článku. Soudce Leon Kieres a soudce Piotr Pszczółkowski předložili dvě nesouhlasná stanoviska. Aby Ústavní tribunál mohl vyřešit, zda se opravdu jedná o protiústavní úpravu, musel se zabývat otázkou, jaké právní postavení požívá dítě v prenatálním stadiu a poměřit hodnoty a zájmy, které v tomto případě kolidují na straně matky.[80]

[78] PRACNÝ, Martin. *Interrupce: Věčné téma polské společnost* [online]. pravo21.cz, 15. ledna 2019 [cit. 23. července 2023]. Dostupné z: https://pravo21.cz/spolecnost/interrupce-vecne-tema-polske-spolecnosti.
[79] VALC, Jakub. *Právní úprava interrupcí v Polsku a (ne)možnost jejího obcházení cestou potratové turistiky*, Právník: 2022, roč. 161, č.8, s. 734-735.

[80] Nález Ústavního tribunálu Polské republiky ze dne 22. 10. 2020, sp. zn. K 1/20.

Ústavní tribunál, již ve svém rozhodnutí z roku 1997[81] konstatoval, že lidský život je nezbytné chránit v každé jeho vývojové fázi, jelikož jeho hodnota se od dané vývojové fáze neodvíjí. Toto své rozhodnutí v nálezu z roku 2020 potvrdil. Dále Tribunál uvedl, že nenarozené dítě je stejně jako každý člověk subjektem práv a povinností a má právo na život. Podle Tribunálu je potřeba důstojnost nenarozeného dítěte dostatečně chránit. Tato ochrana je však ohrožena právě možností umělého ukončení těhotenství. Tribunál tedy na základě testu proporcionality porovnal práva na ochranu života nenarozeného plodu upravená v čl. 31 odst. 3 polské Ústavy a čl. 4a odst. 1 bod 2 **Zákona o plánování rodičovství**. V této souvislosti znovu poukázal na své rozhodnutí z roku 2008[82], které konstatuje možnost omezení právní ochrany života jen v případech *ultima ratio*, tedy striktně nezbytných.

Své závěry o zrušení článku čl. 4a odst. 1 bod 2 **Zákona o plánování rodičovství** odůvodnil Ústavní tribunál tedy tím, že tento důvod pro legální interrupci je v rozporu s článkem 38 ve spojení s článkem 30 a s čl. 31 odst. 3 Ústavy Polské republiky. Ústavní tribunál vyjádřil svůj názor, že nenarozené dítě patří mezi subjekty, kterým náleží ochrana podle článku 38 polské ústavy. Jako jediný legitimní důvod pro omezení ochrany života nenarozeného dítěte soud připustil rozpor s právem na život jiného člověka, tedy těhotné matky. A dále uvedl, že potrat nelze ospravedlnit jen skutečností postižení či neléčitelné nemoci dítěte.[83]

Ústavní tribunál shledal čl. 4a odst. 1 bod 2 **Zákona o plánování rodičovství** jako ústavně neopodstatněný a zrušil ho. Na základě toho rozhodnutí mají ženy v současné době právo na legální interrupci pouze ze dvou důvodů, kterými jsou ohrožení života a zdraví matky a otěhotnění v důsledku trestného činu, jako je například znásilnění.

Po přijetí tohoto rozhodnutí ulice mnoha polských měst zavalily masové demonstrace, jejíž cílem bylo vyjádřit podporu polským ženám a nesouhlas se zrušením částí **Zákona o plánování rodičovství.** Podle analytiků došlo k největším protestům od doby pádu komunistického režimu v Polsku. Protesty organizovala iniciativa Stávka žen, v jejímž logu je červený blesk, který se stal symbolem protestů i práva žen a má vyjadřovat neústupnost žen a jejich trvání na svých základních právech. Demonstrace se nekonaly jen v Polsku, ale pospolitost a soudržnost vyjádřili ženám i obyvatelé z celého světa.[84]

---

[81] Nález Ústavního tribunálu Polské republiky ze dne 28. května 1997, sp. zn. K 26/96.
[82] Nález Ústavního tribunálu Polské republiky ze dne 30. září 2008, sp. zn. K 44/07.
[83] HRONOVÁ, E. *Kontroverzní rozsudek polského ústavního soudu: faktický zákaz interrupcí* [online]. centrumlidskaprava.cz, 2. února 2022 [cit. 22. července 2023]. Dostupné z: https://www.centrumlidskaprava.cz/kontroverzni-rozsudek-polskeho-ustavniho-soudu-fakticky-zakaz-interrupci.
[84] NAVRÁTILOVÁ, Aneta. *Polský soud rozhodl o znemožnění interrupcí*. [online] centrumlidskaprava.cz, 18. dubna 2021 [cit. 23. července. 2023]. https://www.centrumlidskaprava.cz/blog/polsky-soud-rozhodl-o-znemozneni-interrupci.

Hranice mezi právem na život nenarozeného dítěte a právem těhotné ženy rozhodovat o svém soukromém a rodinném životě a vlastním těle je velmi spletitá. Podle mého názoru však rozhodnutí Ústavního tribunálu neučinilo posun v právní úpravě interrupcí tím správným směrem. Zejména mám pocit, že ve zmiňovaném rozhodnutí nebyla tato dvě práva dostatečně poměřována. Nemožnost rozhodnout se pro ukončení těhotenství při vysoké pravděpodobnosti těžké a nezvratné vady nebo nevyléčitelné nemoci plodu, která ohrožuje jeho život, je rozsáhlý zásah do budoucího soukromého a rodinného života matky. Ta na základě toho, že nenarozené dítě porodí a dítě přežije s těžkou a nevyléčitelnou vadou, bude muset uzpůsobit fungování svého života náročné péči o toto dítě spolu s vysokými finančními náklady, případnou nemožností vrátit se kvůli péči do zaměstnání, přičemž těmto ženám není ze strany státu poskytována dostatečná pomoc. Myslím si, že srovnávat ústavní péči, která může být nechtěnému dítěti poskytnuta oproti výchově jeho rodiči v domácím prostředí, nelze brát jako uspokojivou alternativu, která by následně vedla k plnohodnotnému a kvalitnímu výchovnému prostředí, na jehož základě by dítě prospívalo stejně dobře, jako chtěné dítě vychovávané ve své rodině.

Naproti tomu se žena může uchýlit k nelegální interrupci v Polsku, která ohrožuje její zdraví a může způsobit nemožnost mít v budoucnu další potomky, nebo případně vycestovat do zahraničí, kde je provedení interrupce legální, avšak finanční náklady na provedení tohoto zákroku jsou vysoké a složitost sjednání interrupce v zahraničí, může určité ženy od tohoto kroku odradit.[85] Zmíněné rozhodnutí Ústavního tribunálu přinese mnoho dopadů a následků, přičemž některé z nich již můžeme zaznamenat, a to např. větší úmrtnost těhotných žen v důsledku upřednostnění ochrany života nenarozeného dítěte. K těmto možným následkům se posléze vyjádřím v samostatné kapitole.

4.4 Judikatura ESLP týkající se Polska

ESLP se během své rozhodovací praxe několikrát zabýval stížnostmi proti Polsku, které se týkaly tématu práva žen na interrupce. Ráda bych v této podkapitole stručně přiblížila ty ze svého pohledu nejzajímavější, abych ještě více prohloubila komplexnost pohledu na řešení této problematiky jak v Polsku, tak na evropské úrovni. Bude se jednat o případ Tysiąc proti Polsku ze dne 20. 3. 2007 a případ P. a S. proti Polsku ze dne 30. ledna 2013.

[85] HERVEY, Tamara, SHELDON, Sally. *Abortion by telemedicine in the European Union.* International Journal of Gynecology & Obstetrics. 2018, roč. 145, č. 1, s. 125-128.

4.4.1 Tysiąc proti Polsku[86]

Stěžovatelka paní Alicja Tysiąc se obrátila na ESLP se svou stížností, ve které tvrdila, že v jejím případě došlo k porušení článku 8 a článku 3 Úmluvy. Stěžovatelka trpěla silnou krátkozrakostí a na základě tohoto onemocnění byla prohlášena za středně invalidní. V roce 2000 potřetí otěhotněla a bála se v důsledku těhotenství o svůj zrak. Proto se rozhodla pro lékařskou konzultaci s třemi lékaři, přičemž všichni tři vyhodnotili porod a těhotenství jako riziko pro zrak stěžovatelky. Žádný z lékařů však nevydal osvědčení, na základě kterého by mohla stěžovatelka podstoupit interrupci z důvodu ohrožení zdraví. S tímto závěrem nebyla stěžovatelka spokojená a obrátila se na jinou lékařskou radu.

Ta vystavila osvědčení, které označilo třetí těhotenství stěžovatelky jako ohrožující pro její zdraví v důsledku možného protržení dělohy, jelikož stěžovatelka v minulosti podstoupila dva císařské řezy a dále bylo v osvědčení upozorněno na krátkozrakost stěžovatelky. Stěžovatelka tedy po tomto osvědčení měla za to, že u ní byl zákonný důvod pro legální interrupci potvrzen.[87] Rozhodla se pro vykonání interrupce ve Varšavě, což jí ale nebylo umožněno, jelikož vyšetřující lékař stěžovatelce sdělil, že její osvědčení ji k umělému ukončení těhotenství neopravňuje a dále se s ní na toto téma odmítal bavit. Stěžovatelka se tedy interrupce nedomohla a v listopadu 2000 porodila, v důsledku čehož se jí podstatně zhoršil zrak a v roce 2001 byla lékařskou komisí prohlášena za výrazně invalidní, ačkoli před tímto porodem byla označena jako středně invalidní. Lékařská komise zhodnotila stav stěžovatelky tak, že kvůli výraznému zhoršení zraku bude potřebovat pomoc v běžných záležitostech každodenního života.[88]

Po neúspěšném řešení případu před polskými orgány se stěžovatelka obrátila na ESLP. Ten porušení článku 3 Úmluvy neshledal, ale konstatoval, že byl porušen článek 8 Úmluvy tím, že stát nesplnil své pozitivní závazky zabezpečit stěžovatelce účinné respektování jejího soukromého života.[89] ESLP za porušení označil skutečnost, že absentoval procesní mechanismus, který by umožnil stěžovatelce řešit spor mezi lékaři, který v jejím případě nastal. Dále uvedl, že podle článku 8 Úmluvy je nutné, aby stát zajistil postup, kterým může jednotlivec nárokovat uplatňování svých práv a tento právní rámec nebyl poskytnut. Polsko z důvodu ohrožení zdraví těhotné ženy interrupce dovoluje, ale v tomto případě nebylo stěžovatelce využití interrupce reálně umožněno.

[86] Rozsudek ESLP ze dne 20. března 2007, *Tysiąc proti Polsku*, č. 5410/03.
[87] Rozsudek ESLP ze dne 20. března 2007, *Tysiąc proti Polsku*, č. 5410/03, bod 4,5.
[88] Tamtéž bod 12,13.
[89] Tamtéž bod 118.

ESLP zdůraznil, že v situaci, kdy není zcela zřejmé, zda k naplnění zákonných podmínek pro interrupci došlo, je ještě větší potřeba procesních pojistek ohledně přístupu k umělému přerušení těhotenství garantovaných zákonem. Jako nejzásadnější v tomto judikátu vidím upozornění ESLP, které připomíná možný negativní účinek právního zákazu interrupcí spojený s rizikem trestní odpovědnosti. Lékaři mohou v důsledku strachu z trestního postihu raději interrupci nepovolit, aby poté nebyli vystaveni trestní sankci v případech, kdy individuálně určují existenci zákonného důvodu jako je ohrožení zdraví ženy, které nemusí být vždy určeno s absolutní přesností. Lékaři se proto raději uchýlí k negativnímu stanovisku, které je pro ně osobně bezpečnější. ESLP uvedl, že zákonná úprava, která povoluje interrupce, by měla být formulována tak, aby k těmto situacím nedocházelo, protože pokud je interrupce z určitého důvodu ve státě legální, je nutné, aby ženy naplňující tento důvod, měly reálnou možnost interrupce využít.[90]

4.4.2 P. a S. proti Polsku[91]

V tomto případě se ESLP zabýval stížností stěžovatelek P. (dcera) a S. (matka). Stěžovatelka P. ve věku 14 let otěhotněla následkem znásilnění a z tohoto důvodu chtěla své nechtěné těhotenství ukončit. Přestože stěžovatelka naplňovala zákonný důvod pro provedení legální interrupce podle polské právní úpravy, lékaři i v takto otřesném případě otěhotnění nebrali na tento fakt ohled. Primář gynekologického oddělení zprostředkoval návštěvu kněze, která nebyla předem se stěžovatelkou konzultována, a to za účelem přesvědčit ji, aby si ukončení těhotenství rozmyslela. Dcera i matka, která musela dát souhlas k provedení interrupce, ale dále trvaly na ukončení těhotenství. Gynekolog, který měl interrupci provést, však využil výhrady svědomí a odmítl zákrok vykonat. Nemocnice, kde stěžovatelce P. měla být interrupce provedena, zveřejnila její osobní údaje a informace o její situaci. Následkem toho se vše rozebíralo v médiích a stěžovatelka P. byla bez svého zájmu vystavena velké mediální pozornosti, a dokonce i pronásledování osob, které chtěly stěžovatelce P. interrupci rozmluvit.

Obě stěžovatelky ve své stížnosti uvedly, že v jejich situaci Polsko porušilo článek 8 Úmluvy, jelikož stěžovatelka P. neměla možnost využít skutečný právní rámec, který by jí zajistil včasný a jednoduchý přístup k umělému ukončení těhotenství, přestože zákonný důvod pro legální interrupci splňovala.

[90] Rozsudek ESLP ze dne 20. března 2007, *Tysiąc proti Polsku,* č. 5410/03, bod 116.
[91] Rozsudek ESLP ze dne 30. ledna 2013, *P. a S. proti Polsku*, č. 57375/08.

ESLP v odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že respektuje výhradu svědomí, kterou může lékař využít k odmítnutí provést zákrok, ale pacient pak musí mít možnost přístupu k této zdravotní péči jiným způsobem a nesmí být na základě výhrady svědomí značně omezen. Polská právní úprava stanoví povinnost lékaře, který využije výhradu svědomí, aby pacienta odkázal k jinému lékaři, který je zákrok ochoten provést. To se však v tomto případě nestalo. Dále došlo také k tomu, že nemocnice zveřejnila informace o dané situaci a vystavila tak stěžovatelku nedobrovolně mediální popularitě. Z obou těchto důvodů ESLP konstatoval porušení článku 8 Úmluvy, tedy práva stěžovatelky na respektování jejího soukromého a rodinného života.[92]

[92] Tamtéž.

5. Problematika restriktivních legislativních změn a jejich možné dopady

Z předchozích kapitol této práce můžeme dovodit, že právo žen na interrupci v evropských lidskoprávních dokumentech výslovně není upraveno. Nenalezneme ho v žádném závazném evropském lidskoprávním dokumentu jako samostatné základní právo. Právo žen na interrupci patří mezi reprodukční práva.[93] Ty při extenzivním výkladu článku 8 Úmluvy můžeme zařadit mezi práva, která požívají ochranu v rámci práva na respektování soukromého a rodinného života a pod další základní lidská práva jako je právo na život a ochranu zdraví. ESLP při řešení případů, které se týkají porušení práv, jež chrání Úmluva, a obsahují problematiku práv žen na interrupce, však dále trvá na širokém prostoru pro uvážení, který poskytuje členským státům pro vnitrostátní úpravu práva žen na interrupce a jejich míru poskytování ochrany života nenarozenému dítěti.[94] Jelikož v otázce morálního a právního statusu života nenarozeného dítěte zatím neexistuje mezi evropskými státy shoda, ESLP je ve vyslovení konečného názoru na tuto problematiku zdrženlivý a opakovaně nepovažoval za vhodné rozhodnout, zda nenarozené dítě abstraktně požívá ochranu článku 2 Úmluvy. Po rozebrání judikatury můžeme prohlásit, že soud přímou ochranu článku 2 Úmluvy nenarozenému dítěti nepřiznává, jelikož tento nenarozený plod nemůžeme posuzovat samostatně bez přihlédnutí k právům a životu těhotné ženy. Lze tedy konstatovat, že podle soudu je právo na život nenarozeného dítěte omezeno právem a zájmy těhotné ženy, která dítě nosí ve svém těle.[95]

ESLP ve své rozhodnutí Reeve proti Spojenému království[96] potvrdil nutnost ochrany života a zdraví těhotné ženy a eliminoval tvrzení, že by nenarozené dítě požívalo absolutní právo na život, jelikož je spjato s ochranou života těhotné matky. Tedy legální přístup k interrupci z důvodu ochrany života těhotné ženy je dle ESLP důvodem, který musí vnitrostátní úpravy práva na interrupci jednotlivých států obsahovat.

Současná restriktivní legislativa států jako je Polsko není podle ESLP v rozporu se závazky pro lidskoprávní ochranu, které vymezila Rada Evropy. Problematické a v rozporu

[93]Pražský model spojených národů. *Background report – Reprodukční práva* [online]. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XV. ročníku Modelu OSN, 2010. Dostupné z:https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Reprodukční-práva-HRC1.pdf.

[94] Pazderková, E. *Právo na interrupci* [online]. Praha: Pražský studentský summit, 2016. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/HRC_interrupce_final.pdf.

[95] Rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 2004, stížnost č. 53924/00, *Vo proti. Francie*, Rozsudek ESLP ze dne 29. října 1992, *Open Door a Dublin Well Woman proti Irsku*, č. 14234/88 a 14235/88, Rozsudek ESLP roku 1994, *Reeve proti Spojenému království*.

[96] Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva z roku 1994, *Reeve proti Spojenému království*.

s Úmluvou jsou však shledávány situace, kdy se žena nemůže domoci interrupce i z legálního důvodu, který určuje vnitrostátní úprava. Jelikož uplynul od rozhodnutí polského Ústavního tribunálu již nějaký čas, můžeme sledovat vývoj některých okolností, které toto rozhodnutí přineslo. Je taky vhodné rozebrat možné dopady, které můžou tyto restriktivní legislativní změny přinést, jak pro těhotné ženy, tak narozené děti či lékaře, kteří interrupce provádí nebo schvalují.

5.1 Mrazící efekt a problematika restrikce práva na interrupce u lékařského personálu

Prvním a z mého pohledu jedním z nejzásadnějších možných dopadů, které můžou restrikce práva žen na interrupce způsobit, je tzv. mrazící efekt (anglicky chilling effect). Tento pojem k nám přichází ze zahraničí, kde patří mezi běžně užívané právní termíny. Poprvé byl tento pojem použit v rámci soudního systému soudcem Felixem Frankfurterem, působícím u Nejvyššího soudu Spojených států, který upozornil na mrazící efekt v případu Wieman v. Updegraff z roku 1952. Tento případ se týkal přísahy loajality, která byla uložena učitelům a měla podle soudce Frankfurtera způsobit mrazící efekt, jelikož vedla k ochlazení ducha svobodné hry, který je učitelům vlastní a vedla k opatrnosti a bázlivosti. Užívaným právním termínem se mrazící efekt stal poté, co jej soudce Nejvyššího soudu Spojených států William J. Brennan přednesl v rozhodnutí Lamont v. Postmaster General a rozhodnutí Walker v. City of Birmingham.[97] V českém právním prostředí tento efekt najdeme například zmiňován v nálezech Ústavního soudu[98] či ve vztahu k odpovědnosti za škodu při výkonu veřejné moci.[99]

Pojem mrazícího efektu je spjat zejména se svobodou projevu a jejím omezováním, kdy je vykládán jako „*odrazující účinek vyplývající z omezujícího zákona nebo nařízení*“.[100] Tento efekt můžou způsobit neurčitě a nejasně znějící zákony či rozhodnutí soudu, která vyvolají v adresátu zákona pocit nejistoty ohledně rozsahu a hranic, kdy adresát neví, zda se pohybuje ještě v mezích zákona, a kdy už zákonná pravidla porušuje.[101] Z tohoto důvodu nejistoty

[97] HUDSON, David. *Chilling effect overview* [online]. Philadelphia: Foundation for Individual Rights and Expression, 2022. Dostupné z: https://www.thefire.org/research-learn/chilling-effect-overview.
[98] Nález I.ÚS 823/11 ze dne 6. 3. 2012, bod 34, Nález IV.ÚS 2287/18 ze dne 8. 10. 2019 bod 10, 12, 21.
[99] SVOBODA, Tomáš. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci – ve prospěch jednotlivce nebo veřejné moci?* [online]. Právník: 8/2019. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2019/8/5.Svoboda_793-802_8_2019.pdf.
[100] anglicky jako: a discouraging or deterring effect, especially one resulting from a restrictive law or regulation.
[101] HUDSON, David. *Chilling effect overview* [online]. Philadelphia: Foundation for Individual Rights and Expression, 2022. Dostupné z: https://www.thefire.org/research-learn/chilling-effect-overview.

jednotlivec raději zůstane nečinný, případně zvolí co nejopatrnější možnost, aby se vyhnul problémům, ke kterým by mohlo v hraničních případech dojít. Mrazící efekt tedy znamená jakési zpomalení, které může vést k odrazení výkonu zákonných práv pod hrozbou právní sankce.

Mrazící efekt však není spojován jen s omezením svobody projevu, ale je zmiňován i v souvislosti s právem žen na interrupce. Na problematiku mrazícího efektu upozornila organizace Federation for Women and Family Planning (dále jen „FEDERA"), která doporučila obezřetnost u restrikce zákonných důvodů interrupcí a široké kriminalizace provádění nelegálních interrupcí. FEDERA uvedla, že přístup dokonce i k legálním interrupcím může být v Polsku omezen na základě hrozby trestní odpovědnosti lékařů, kteří mají interrupce provádět. Podle organizace může dojít k odrazení lékaře povolit UUT, jelikož neexistuje přesný postup, na jehož základě by lékař jasně došel k závěru, že UUT je v individuálním případě legální. Domnívám se, že mrazící efekt může vyvolat i velmi restriktivní úprava práva na interrupce.

Tento efekt reflektoval ve svém rozhodnutí Tysiąc proti Polsku i ESLP.[102] Konstatoval, že v Polsku můžou lékaři provést interrupci jen z důvodů stanovených zákonem a pokud by došlo k UUT v rozporu s těmito důvody, jsou lékaři trestně odpovědní podle polského trestního zákoníku. ESLP dále uvedl, že zákonný zákaz interrupcí a trestní odpovědnost s ním spojená, může vyvolat u lékařů mrazící účinek.[103] Lékař se tedy v situaci, kdy bude rozhodovat o povolení interrupce, může raději rozhodnout pro její nepovolení z obavy možného trestního postihu, kdyby poté bylo v individuálním případě shledáno, že zákonné důvody pro interrupci nebyly naplněny. Podle ESLP: „*Ustanovení upravující dostupnost zákonného potratu by měla být formulována tak, aby zmíněný účinek odstranila. Jakmile legislativa rozhodne potrat povolit, pak pro něj nesmí vytvořit takový rámec, který omezuje reálnou možnost jej dosáhnout.*"[104]

Nyní po dvou letech od rozhodnutí polského Ústavního tribunálu, který důvody pro legální interrupce omezil, si nejsem jistá, zda k naplnění posledního zmiňovaného pravidla dochází. Zrušení přístupu k legální interrupci z důvodu existence vysoké pravděpodobnosti těžké a nevratné vady nebo nevyléčitelné nemoci plodu se z mého pohledu ukázala jako problematická. V mediích se od doby zrušení tohoto důvodu začaly objevovat články, které informují o úmrtí těhotných žen, jež se v důsledku upřednostnění ochrany života nenarozeného dítěte dostaly do ohrožení života a následně zemřely.

[102] Rozsudek ESLP ze dne 20. března 2007, *Tysiąc proti Polsku*, č. 5410/03, bod 104.
[103] Rozsudek ESLP ze dne 20. března 2007, *Tysiąc proti Polsku*, č. 5410/03, bod 116.
[104] Tamtéž, bod 116.

V roce 2021 byl zveřejněn případ úmrtí třicetileté Izabely. Ta byla přivezena do nemocnice ve 22. týdnu těhotenství, kdy jí praskla plodová voda, a po vyšetření lékařů bylo zjištěno, že plod trpí několika vážnými vadami. Lékaři nemohli z důvodu vady plodu vykonat interrupci, i když jeho šance na přežití byla malá. Izabela byla hospitalizována a lékaři vyčkávali do smrti plodu. Izabela v důsledku čekání však zemřela na septický šok.[105] Septický šok je stav, při kterém dochází k ohrožení života a který je způsoben bakteriální, plísňovou či virovou infekcí. Dochází při něm k selhání krevního oběhu a multiorgánovému selhání. Septický šok se u těhotných žen může objevit častěji než u jiných osob, a úmrtnost na něj se odvíjí od rychlosti zahájení léčby.[106]

Další případ úmrtí se týkal těhotné ženy Agnieszky. Žena čekala dvojčata a do nemocnice byla dovezena kvůli bolestem. Bohužel jeden ze dvou plodů zemřel a lékaři odmítali jeho vyjmutí z těla matky kvůli ohrožení druhého zatím živého plodu. Ten však o týden později také zemřel a poté byly oba plody z dělohy ženy odstraněny. Zdravotní stav Agnieszky se dále zhoršoval a žena po necelém měsíci v nemocnici zemřela. Rodina zemřelé tvrdí, že ke smrti došlo v důsledku septického šoku, avšak nemocnice tuto informaci nepotvrdila.[107]

Nejaktuálnější případ se odehrál v květnu tohoto roku. Třiatřicetiletá Dorota podlehla septickému šoku v důsledku třídenního čekání, kdy lékaři vyčkávali na přirozené úmrtí plodu. Dorota přijela do nemocnice poté, co jí ve 20. týdnu těhotenství praskla plodová voda. Lékaři v jejím případě určili šance dítěte na přežití jako skoro mizivé. Interrupci však vykonat nemohli. Plod v těle ženy umíral tři dny, během kterých žena dostala otravu krve a následně zemřela na septický šok.[108]

Všechny tyto případy znějí podobně a mohou mít i společné příčiny. Jednou z těchto příčin úmrtí těhotných žen může být právě mrazící efekt, který působí na lékaře. Ti ve strachu z trestního postihu či přísné interpretace zákona, která vymezuje právo na legální interrupci

---

[105] KRATOCHVÍL, Martin. *Už žádná další. Polskem otřásla smrt ženy, které odmítli přerušit těhotenství* [online]. denik.cz, 17. listopadu 2020 [cit. 24 července 2023]. Dostupné z: https://www.denik.cz/staty-eu/polsko-smrt-rodicky-20221105.html.

[106] HOLUB M. *Definice sepse a septického šoku* [online]. Praha: Klinika infekčních nemocí 1. LF UK a ÚVN Praha, 2018. Dostupné z: http://www.cskb.cz/res/file/KBM-pdf/2018/2018-2/KBM_2_2018-Holub-76.pdf.

[107] STEIN, Ditta. *Polskem otřásá smrt ženy, jež čekala dvojčata. Odmítli jí vyndat mrtvý plod* [online]. idnes.cz, 27. ledna 2022 [cit. 24 července 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/polsko-potrat-interrupce-tehotenstvi-ukonceni-smrt-zena-lekari-nemocnice-zdravotnictvi-zakon-ustavni.A220127_124107_zahranicni_dtt.

[108] MINÁRIK, Pavol. *Už čtvrtá Polka zaplatila životem za zákaz potratů. Lékaři čekali tři dny na odumření plodu* [online]. novinky.cz, 9. června 2023 [cit. 24 července 2023]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-uz-ctvrta-polka-zaplatila-zivotem-za-zakaz-potratu-lekari-cekali-tri-dny-na-odumreni-plodu-40434257.

velmi úzce, nechávají plod s mizivou šancí na přežití dožít v těle matky, což může být pro její zdraví ohrožující. Jelikož naplnění legálního důvodu interrupce, kterým je ohrožení života a zdraví ženy, nemůže být vždy stanoveno přesně, lékaři raději počkají na úmrtí plodu, aby nedošlo z jejich strany k porušení zákona. Tento mrazící efekt může ovlivňovat jak schopnost lékařů vykonat interrupci, tak možnosti nabízených procedur a zákroků, stejně jako samotnou komunikaci mezi pacientem a lékaři, kteří se mohou cítit nuceni poskytovat méně informací o zdravotním stravu pacienta kvůli následným problémům.

Rok poté co bylo ve Spojených státech Nejvyšším soudem zrušeno federální právo na interrupci, zveřejnila americká nezisková organizace KFF (Kaiser Family Foundation) výzkum, který uvádí informace o obavách z právních následků gynekologů-porodníků při poskytování zdravotní péče v důsledku právních změn. KFF dotazovala 569 gynekologů-porodníků, přičemž 64 % z nich vnímá, že úmrtnost související se těhotenství se zhoršila. Dle průzkumu se ve státech, kde jsou potraty zakázány, více gynekologů-porodníků obává právních důsledků při poskytování lékařské péče a 55 % respondentů si myslí, že do tohoto lékařského odvětví bude v důsledku právních změn těžší nalákat nové lékaře.[109]

Všechny zmíněné okolnosti mohou způsobit omezení přístupu k interrupcím i ze zákonných důvodů. Lékaři v důsledku mrazícího efektu nereflektují ohrožení života a zdraví těhotné ženy, přičemž ženy v tomto případě nemají možnost přístupu k interrupci, která by v jejich případě mohla být provedena zcela legálně. Na základě toho může dojít k porušení pozitivních závazků státu, které byly ze strany Polska již v minulosti podle ESLP porušovány a v důsledku zpřísnění vnitrostátní úpravy nemůžeme očekávat opačný efekt. ESLP několikrát ve svých rozhodnutích zdůraznil, že pokud ve vnitrostátní úpravě existují ustanovení povolující interrupce, musí mít žena reálnou možnost tuto interrupci v případě naplnění zákonných důvodů podstoupit. ESLP porušení pozitivních závazků Polska v této problematice již několikrát potvrdil a je možné, že omezení důvodů pro provedení legální interrupce může způsobit větší množství případů, kdy ženy nebudou moci reálně využít svého práva přiznávaného zákonnou úpravou v důsledku upřednostnění života nenarozeného plodu a mrazícího efektu, který může být u lékaře vyvolán v situaci, kdy má pocit, že na základě aktuální právní úpravy nemůže uměle těhotenství ženy ukončit, pokud plod v její děloze stále žije, i když je život ženy ohrožen.

[109] PADILLA, Mariel. *Abortion bans are causing 'chilling effect' for OBGYNs, study says* [online]. 19thnews.org, 21. června 2023 [cit. 24 července 2023]. Dostupné z: https://19thnews.org/2023/06/obgyns-abortion-miscarriages-study/.

5.2 Vliv nechtěného těhotenství a mateřství na život narozeného dítěte

Život nenarozeného dítěte si ochranu dle mého názoru bezpochyby zaslouží. Při této ochraně je však potřeba myslet především na život těhotné matky, bez které by dítě nemohlo existovat a jejíž tělo dítě vyživuje a umožňuje mu růst v samostatnou lidskou bytost.

Těhotenství i mateřství jsou životní role a situace, do kterých by se ženy měly dostávat dobrovolně a mít možnost o nich rozhodovat. Můžeme jen doufat, že větám typu „Každá žena bude dobrá matka“ nebo „Ženy jsou naprogramované na to stát se matkami“ už větší procento populace nevěří. Ženy jsou biologicky přizpůsobeny pro plození dětí, jeho nošení v děloze a rození. To však neznamená, že dokáží dítě vychovat a starat se o něj. Pokud bychom upřednostnili život nenarozeného dítěte tím způsobem, že bychom mu poskytli absolutní ochranu života, musíme se zamyslet také nad tím, jaké dopady to bude mít na jeho následný život.

Nechtěné těhotenství ovlivní vztah dítěte s matkou, a to již od počátku. Nelze spoléhat jen na biologicky naprogramované mateřství, na základě něhož bychom usuzovali, že postoj ženy k dítěti se po jeho porodu změní. Nežádoucí těhotenství a následné mateřství může v ženě vyvolat nemožnost navázat emoční pouto k dítěti, praktikování nevhodné výchovy a v nejhorších případech týrání a rezignaci na péči o dítě. Nedobrovolné přijetí role matky neobnáší samo od sobě získání schopnosti být dobrou matkou.[110]

Dítě, které se narodí ženě, jenž o mateřství neprojevila dobrovolný zájem nebo jí nebyla interrupce povolena, nemusí chtít o dítě pečovat. Dítěti tedy bude nutné zajistit náhradní formu výchovy, v nejlepším případě formou osvojení a v nejhorším ústavní výchovou.

V této souvislosti bych ráda upozornila na výzkum světově uznávaného psychologa Zdeňka Matějčka a jeho kolegy Josefa Langmeiera, kteří od roku 1970 dlouhodobě sledovali skupiny dětí a zabývali se porovnáním dětí narozených z chtěného a nechtěného těhotenství a na základě toho sepsali práci s názvem Psychická deprivace v dětství. Výzkum probíhal v letech, kdy na našem území musela interrupci povolit interrupční komise, což už je popsáno v předchozí kapitole. Z žen, kterým provedení tohoto zákroku nebylo umožněno ani po odvolání se ke regionální interrupční komisi, a poté porodily, bylo vybráno 220 dětí.[111] K této skupině se vytvořila kontrolní skupina dětí, přičemž to, do jaké dítě patří skupiny, bylo pro výzkumníky anonymní. Výzkum u dětí započal, když jim bylo 9 let a děti byly zkoumány na

[110] BAHOUNEK, Jiří a kol. *Čtyři pohledy na interrupci*. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 56.
[111] DUDOVÁ, Radka. *Interrupce v České republice: zápas o ženská těla.* Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 70.

základě kritérií, která měla určit a prokázat problematické aspekty ve výchově dětí a vytvořit tzv. „*skór maladaptace*“.[112] Děti, které pocházely z nechtěného těhotenství, v tomto skóre značně převyšovaly kontrolní skupinu dětí, neboť byly více problémové, potýkaly se s individuálními obtížemi, přizpůsobením se ve společnosti a například spolužáky byly děti hodnoceny jako více samotářské, nebo naopak více toužící po pozornosti.[113] Autoři tímto výzkumem prokázali potřebnost pečující osoby pro dítě, která k dítěti chová pozitivní emoce a je mu schopná zajistit zdraví, duševní i sociální vývoj a především bezpečí. Potvrdili, že chtěnost dítěte již v průběhu těhotenství je přímo úměrná pozdější možnosti rodiče lásku a náklonost dítěti projevit a poskytnout.[114] A dále upozornili na nutnost upřednostnění prevence nechtěného těhotenství než omezování interrupcí.

[112] BAHOUNEK, Jiří a kol. *Čtyři pohledy na interrupci*. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 57.
[113] DUDOVÁ, Radka. *Interrupce v České republice: zápas o ženská těla*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, s. 70.
[114] BAHOUNEK, Jiří a kol. *Čtyři pohledy na interrupci*. Ostrava: Key Publishing, 2007, s. 57.

Závěr

Cílem mé práce byla komparace vývoje právních úprav interrupcí v České republice i v Polsku. Obě země byly ovlivněny zdánlivě podobnými historickými událostmi, jako byl například vliv Sovětského svazu, který zavedl právo žen na interrupce v poměrně širokém rozsahu, avšak na základě skutečnosti, že bylo potřeba většího zapojení žen do práce ve veřejném prostoru a jiná spolehlivá antikoncepční metoda tehdy nebyla dostupná. Poté se však vývoj v obou zemích začal rozcházet a každá země pojala přístup k tomuto právu vlastním způsobem. Česká republika v dnešní době právo žen na interrupce upravuje velmi liberálním způsobem. V této úpravě se zrcadlí autonomie vůle žen, které se mohou svobodně a v důsledku vlastních důvodů rozhodnout pro interrupci, která je u nás omezena hlavně délkou těhotenství. Myslím si, že tento způsob úpravy interrupcí je vhodný, jelikož nedochází k diskriminaci práva ženy rozhodovat o svém soukromém a rodinném životě a dává ženám reálnou možnost si vybrat, zda přijmou roli matky či nikoliv.

Oproti tomu polská právní úprava ovlivněná tím, že Polsko patří k zemím s největším procentem věřících obyvatel, pohlíží na možnosti interrupce zcela odlišně. Na život nenarozeného dítěte je zde kladen mnohem větší důraz a interrupce na žádost těhotné ženy představují porušení polské ústavy, která zaručuje ochranu života každého člověka, přičemž tato ochrana se podle polského Ústavního tribunálu vztahuje i na život nenarozeného dítěte. Tato úprava podle mého názoru nereflektuje fakt, že život nenarozeného dítěte nelze zcela oddělit od života těhotné ženy.

Dále jsem se chtěla zaměřit na právní úpravu práva žen na interrupce v evropském měřítku a podle judikatury ESLP zhodnotit způsob jeho nahlížení na toto právo. Po přezkumu evropských lidskoprávních smluv je zřejmé, že právo žen interrupce není na této úrovni upraveno jako samostatné lidské právo. Toto právo řadíme mezi reprodukční práva, která požívají ochrany podle článku 8 Úmluvy. ESLP přiznává státům široký prostor pro uvážení okolností podmiňujících legální přístup k interrupcím a jejich míru poskytnutí ochrany života nenarozenému dítěti. ESLP zatím neprojevil snahu prosadit jednotné podmínky pro právo žen na interrupci kromě důvodu ohrožení života těhotné ženy, který se mi jeví jakožto jediný důvod nedostatečný. Z mého pohledu je tento krok potřebný, jelikož v důsledku aktuálních restriktivních proudů může docházet k stále většímu omezení práva žen svobodně rozhodovat o svém životě.

Při rozboru problematiky restriktivního pohledu na právo žen na interrupce a vykreslení možných následků, na které zatím není kladen takový důraz, a které by si ho z mého pohledu zasloužily, mi připadalo vhodné zamyslet se nad tím, zda Polsko svou aktuální úpravou neporušuje pozitivní závazky, které mu ukládá Úmluva. Tedy zejména zda v důsledku zrušení legální interrupce z důvodu, že plod trpěl závažným a nenávratným poškozením nebo nevyléčitelnou nemocí, mají ženy opravdový a účinný přístup k zákonným interrupcím ze zbylých dvou důvodů.

K tomuto problému se ESLP vyjadřoval opakovaně, kdy poznamenal, že je nutné věnovat pozornost časovému hledisku v případě rozhodování o povolení ukončení těhotenství. Stát by tedy měl zajistit včasné řízení, které vynese vhodné rozhodnutí, díky němuž dojde k ochraně zdraví těhotné ženy. Dle ESLP musí stát tyto preventivní opatření zajišťovat ve své vnitrostátní úpravě jinak nesplňuje pozitivní závazky podle článku 8 Úmluvy, zabezpečení účinného respektování soukromého života žen. Polsko bylo již několikrát ESLP upozorněno na to, že nedodržuje tyto pozitivní závazky a nezajišťuje efektivní mechanismy, díky kterým by se těhotná žena domohla zákonného UUT.

Mám za to, že další restrikce budou tento problém jen prohlubovat, zejména v důsledku mrazícího efektu, jež se z mého pohledu projevuje u polských lékařů, kteří interrupce mají provádět. Myslím si, že zrušením možnosti legálně ukončit těhotenství z důvodu poškození či nemoci plodu, může vést při rozhodování k zásadnímu upřednostnění života nenarozeného dítěte a v krajních případech i k větší úmrtnosti těhotných žen. Zajištění ochrany tohoto práva žen na evropské úrovni a změna v rozhodovací praxi ESLP je nezbytná k utvrzení a posílení práva žen na interrupce, které se aktuálním vývojem okolností má tendenci vytrácet.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

ČERNÝ, Milan, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní úprava umělého přerušení těhotenství*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 56 s.

BAHOUNEK, Jiří a kol. *Čtyři pohledy na interrupci*. Ostrava: Key Publishing, 2007, 105 s.

DUBOVÁ, Olga, ZIKÁN, Michal. *Gynekologie a porodnictví: praktické repetitorium*. 2. vydání. Praha: Maxdorf, 2022, 869 s.

DUDOVÁ, Radka. *Interrupce v České republice: zápas o ženská těla.* Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2012, 178 s.

JOSEPH, Rita. *Human Rights and the Unborn Child*. Leiden: 2009, 347 s.

KOPSA TĚŠINOVÁ, Jolana a kol. *Medicínské právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, 460 s.

ROZTOČIL, Aleš a kol. *Moderní gynekologie*. Praha: Grada, 2011, 510 s.

TOMÁŠEK, Michal a kol. *Právo Evropské unie.* 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, 494 s.

VOKURKA, Martin a kol. *Velký lékařský slovník*, 10. vydání. Praha: Maxdorf, 2015, 1113 s.

Komentáře

DUŠKOVÁ, Šárka a kol. *Úmluva o právech dítěte: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 705 s.

KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2023, 4968 s.

Odborné články

HERVEY, Tamara, SHELDON, Sally. *Abortion by telemedicine in the European Union.* International Journal of Gynecology & Obstetrics, 2018, roč. 145, č. 1, s. 125-128.

SIVÁK, Jakub. *Má být tělo (nejen) ženy předmětem veřejného práva?* Právní rozhledy, 2022, roč. 30, č. 6, s. 218.

VALC, Jakub. *Právní úprava interrupcí v Polsku a (ne) možnost jejího obcházení cestou potratové turistiky*. Právník, 2022, roč. 161, č.8, s. 729-752.

Právní předpisy

Dz.U. 1997, NR 78 poz. 483, Ústava Polské republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Dz.U. 1993 NR 17 poz. 78, zákon o plánování rodičovství, ochraně lidského plodu a podmínkách ukončení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů.

Listina základních práv Evropské unie (2012/C 326/02) (Úřední věstník Evropské unie, C 326, 26. říjen 2012).

Sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, Federálního ministerstva zahraničních věcí.

Vyhláška č. 297/2012 Sb., o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsoby jeho vyplňování a předávání místům určení a o náležitostech hlášení ukončení těhotenství porodem mrtvého dítěte, o úmrtí dítěte a hlášení o úmrtí matky, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky č. 75/1986 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon ČNR č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

Nález Ústavního tribunálu Polské republiky ze dne 28. května 1995, sp. zn. K 26/96.

Nález Ústavního tribunálu Polské republiky ze dne 22. října 2020, sp. zn. K 1/20.

Nález Ústavního tribunálu Polské republiky ze dne 30. září 2008, sp. zn. K 44/07.

Nález Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. I. ÚS 823/11.

Nález Ústavního soudu ze dne 8. října 2019, sp. zn. IV.ÚS 2287/18.

Rozsudek ESLP ze dne 20. března 2007, *Tysiąc proti Polsku*, č. 5410/03.

Rozsudek ESLP z roku 1994, Reeve proti Spojenému království.

Rozsudek ESLP ze dne 30. ledna 2013, *P. a S. proti Polsku*, č. 57375/08.

Rozsudek pléna ESLP ze dne 29. října 1992, *Open Door a Dublin Well Woman proti Irsku*, č. 14234/88 a 14235/88.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964, Flaminio Costa proti E.N.E.L., věc 6/64.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. února 1963. NV Algemene Transport- en Expe- ditie Onderneming van Gend & Loos proti Nederlandse administratie der belastingen. věc 26-62.

Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 8. července 2004, *Vo proti Francii*, č. 53924/00.

Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 16. prosince 2010, *A, B a C proti Irsku*, č. 25579/05.

Internetové zdroje

Advokátní deník. *Evropský parlament vyzval státy EU, aby umožnily ženám legální potraty* [online]. advokatnidenik.cz, 25. června 2021 [cit. 7. července 2023]. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/20 21/06/25/evropsky-parlament-vyzval-staty-eu-aby-umoznily-zenam-legalni-potraty/

Česká justice. *Americký nejvyšší soud zrušil právo na potrat dané verdiktem z roku 1973* [online]. ceska-justice.cz, 24. června 2022 [cit. 20. července 2023]. Dostupné z: https://www.ceska-justice.cz/2022/06/americky-nejvyssi-soud-zrusil-pravo-na-potrat-dane-verdiktem-z-roku-1973/

Český statistický úřad. *Průměrný věk žen při narození 1. dítěte v letech 1950-2019* [online]. Czso.cz, 9. června 2020 [cit. 27. června 2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny-vek-zen-pri-narozeni-1-ditete-v-letech-1950-2019

Český statistický úřad. *Vývoj potratovosti v České republice 2003–2014* [online]. Praha: Odbor statistiky obyvatelstva, 2015. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20562549/13008315a.pdf/7833dad4-0cbd-42ee-8e4f-91d717eb53a8?version=1.1

EUR-LEX. *Listina základních práv Evropské unie* [online]. eur-lex.evropa.eu, 14. ledna 2022 [cit. 6. července 2023]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/charter-of-fundamental-rights-of-the-european-union.html

EUR-LEX. *Nadřazenost evropského práva* [online]. Eur-lex.europa.eu, 22. října 2021[cit. 6. července 2023]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/precedence-of-european-law.html.

EUR-LEX. *Přímý účinek práva Unie* [online]. Eur-lex.europa.eu, 25. listopadu 2022 [cit. 6. července 2023]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/the-direct-effect-of-european-union-law.html

European Court of Human Rights. *Evropský soud pro lidská práva – otázky a odpovědi* [online]. France: European Court of Human Rights – Council od Europe, 2020. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Questions_Answers_CES

Fakultní nemocnice Ostrava. *Ceník placených služeb* [online]. Fno.cz, 2023 [cit. 27. června 2023]. Dostupné z: https://www.fno.cz/gynekologicko-porodnicka-klinika/cenik-placenych-sluzeb-2

Fakultní nemocnice Ostrava. *Informovaný souhlas pacientky – Ukončení těhotenství – medikamentózní metoda* [online]. Ostrava: Fakultní nemocnice Ostrava, 2022. Dostupné z: https://www.fno.cz/documents/informovane-souhlasy/Ukonceni_tehotenstvi_medikamentozni_metoda_IS_r01.pdf

Fakultní nemocnice Ostrava. *Informovaný souhlas pacientky s výkonem – Ukončení těhotenství – interrupce* [online]. Ostrava: Fakultní nemocnice Ostrava, 2022. Dostupné z: https://www.fno.cz/documents/informovane-souhlasy/Ukonceni_tehotenstvi_-_interrupce_IS_r05.pdf

HOLUB M. *Definice sepse a septického šoku* [online]. Praha: Klinika infekčních nemocí 1. LF UK a ÚVN Praha, 2018. Dostupné z: http://www.cskb.cz/res/file/KBM-pdf/2018/2018-2/KBM_2_2018-Holub-76.pdf

HRONOVÁ, E. *Kontroverzní rozsudek polského ústavního soudu: faktický zákaz interrupcí* [online]. centrumlidskaprava.cz, 2. února 2022 [cit. 22. července 2023]. Dostupné z: https://www.centrumlidskaprava.cz/kontroverzni-rozsudek-polskeho-ustavniho-soudu-fakticky-zakaz-interrupci

HUDSON, David. *Chilling effect overview* [online]. Philadelphia: Foundation for Individual Rights and Expression, 2022. Dostupné z: https://www.thefire.org/research-learn/chilling-effect-overview

KRATOCHVÍL, Martin. *Už žádná další. Polskem otřásla smrt ženy, které odmítli přerušit těhotenství* [online]. denik.cz, 17. listopadu 2020 [cit. 24 července 2023]. Dostupné z: https://www.denik.cz/staty-eu/polsko-smrt-rodicky-20221105.html

MCCLEARY, Kelly. YAN, Holly. *Protests spread across the US after the Supreme Court overturns the constitutional right to abortion* [online]. cnn.com, 22. června 2022 [cit. 20. července 2023]. Dostupné z: https://edition.cnn.com/2022/06/27/us/supreme-court-overturns-roe-v-wade-monday/index.html

MINÁRIK, Pavol. *Už čtvrtá Polka zaplatila životem za zákaz potratů. Lékaři čekali tři dny na odumření plodu* [online]. novinky.cz, 9. června 2023 [cit. 24 července 2023]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-uz-ctvrta-polka-zaplatila-zivotem-za-zakaz-potratu-lekari-cekali-tri-dny-na-odumreni-plodu-40434257

MUSIL, Adam. *Polskou církev opouštějí stovky věřících. Kvůli potratům i zneužívání* [online]. ct24.ceskatelevize.cz, 4. února 2021 [cit. 6. července 2023]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3264690-polskou-cirkev-opousteji-stovky-vericich-kvuli-potratum-i-zneuzivani

NAVRÁTILOVÁ, Aneta. *Polský soud rozhodl o znemožnění interrupcí.* [online] centrumlidskaprava.cz, 18. dubna 2021 [cit. 23. července. 2023]. Dostupné z: https://www.centrumlidskaprava.cz/blog/polsky-soud-rozhodl-o-znemozneni-interrupci

NEČÁSKOVÁ, Pavlína. *Malta uvolní pravidla pro potraty. Budou možné v případě ohrožení života a po souhlasu tří lékařů* [online]. irozhlas.cz, 28 června 2023 [cit. 17. července 2023]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/malta-uvolni-pravidla-pro-potraty-budou-mozne-v-pripade-ohrozeni-zivota-a-po_2306282128_hof

NOWICKA, Wanda. *The Struggle for Abortion Rights in Poland* [online]. [cit. 23. července 2023]. Dostupné z: https://www.sxpolitics.org/frontlines/book/pdf/capitulo5_poland.pdf

PADILLA, Mariel. *Abortion bans are causing 'chilling effect' for OBGYNs, study says* [online]. 19thnews.org, 21. června 2023 [cit. 24 července 2023]. Dostupné z: https://19thnews.org/2023/06/ obgyns-abortion-miscarriages-study/

Pazderková, E. *Právo na interrupci* [online]. Praha: Pražský studentský summit, 2016. Dostupné z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/HRC_interrupce_final.pdf

PETRÁŠOVÁ, Lenka. *Potratová pilulka dostala zelenou, v lékárnách bude až na podzim* [online]. IDnes.cz, 26. června 2013 [cit. 26. června 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/cesko-zaregistrovalo-potratovou-pilulku.A130625_202449_domaci_brm

PRACNÝ, Martin. *Interrupce: Věčné téma polské společnost* [online]. pravo21.cz, 15. ledna 2019 [cit. 23. července 2023]. Dostupné z: https://pravo21.cz/spolecnost/interrupce-vecne-tema-polske-spolecnosti

Pražský model spojených národů. *Background report – Reprodukční práva* [online]. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XV. ročníku Modelu OSN, 2010. Dostupné z: https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Reprodukční-práva-HRC1.pdf

RE. *Rada Evropy (RE), anglicky Council of Europe (CoE)* [online]. radaevropy.cz, 31. březen 2015 [cit. 6. července 2023]. Dostupné z: http://www.radaevropy.cz/

STEIN, Ditta. *Polskem otřásá smrt ženy, jež čekala dvojčata. Odmítli jí vyndat mrtvý plod* [online]. idnes.cz, 27. ledna 2022 [cit. 24 července 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ polsko-potrat-interrupce-tehotenstvi-ukonceni-smrt-zena-lekari-nemocnice-zdravotnictvi-zakon-ustavni.A220127_124107_zahranicni_dtt

SVOBODA, Tomáš. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci – ve prospěch jednotlivce nebo veřejné moci?* [online]. Právník: 8/2019. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2019/8/5.Svoboda_793-802_8_2019.pdf

The journal. Timeline: *The history of abortion in Ireland* [online]. Ireland: 2018 [cit. 16. července 2023]. Dostupné z: https://www.thejournal.ie/abortion-in-ireland-4382738-Dec2018/

United nations human rights. *Information series on sexual and reproductive health and rights – Abortion* [online]. Switzerland: United Nations High Commissioner for Human Rights, 2020. Dostupnéz:https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Women/WRGS/SexualHealth/INFO_Abortion_WEB.pdf

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. *Potraty 2021 – zdravotnická statistika* [online]. Praha: ÚZIS, 2022. Dostupné z: https://www.uzis.cz/res/f/008422/potraty2021.pdf

VALC, J. *Zamyšlení nad aktuálními změnami slovenské a polské právní úpravy interrupcí* [online]. pravniprostor.cz, 30. října. 2020. [cit. 17. července 2023]. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/zamysleni-nad-aktualnimi-zmenami-slovenske-polske-pravni-upravy-interrupci

Ostatní

KOCHOVÁ, Danuta. *Důvody Polské republiky pro vyjednání výjimky z aplikace Listiny základních práv EU.* Brno: Masarykova Univerzita, 2009, 4 s.

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. června 2021 o stavu sexuálního a reprodukčního zdraví a práv v EU v rámci zdraví žen, sp. zn. 2020/2215(INI).

Zpráva o sexuálním a reprodukčním zdraví a souvisejících právech Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví ze dne 2. 12. 2013, sp. zn. (2013/2040(INI)).

Zpráva o sexuálním a reprodukčním zdraví a souvisejících právech Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví ze dne 2. 12. 2013, sp. zn. A7-0426/2013.

Shrnutí

Předmětem této diplomové práce je právo žen na interrupci se zaměřením na řešení otázky jeho existence, úpravy v českém právním řádu a na evropské úrovni, jejich komparace a rozebrání možných důsledků restriktivního omezení tohoto práva. Diplomová práce je rozdělena do 5 kapitol. První kapitola vymezuje pojem interrupce a její právní důvody. Druhá kapitola obsahuje vývoj české právní úpravy interrupcí. Třetí kapitola je zaměřena na právní úpravu interrupcí v evropských lidskoprávních dokumentech a rozhodovací praxi ESLP. Čtvrtá kapitola je věnována současnému vývoji právní úpravy interrupcí v Polsku. Poslední kapitola poskytuje pohled na problematiku restriktivních legislativních změn a jejich možné dopady.

Abstract

The subject of this Master’s thesis is women's right to abortion with a focus on the question of its existence, adjustments in the legal order of the Czech Republic and at the European level, their comparison and analysis of the possible consequences of any restrictions on this right. The thesis is divided into 5 chapters. The first chapter defines the concept of an abortion and its legal reasons. The second chapter contains the development of the abortion law within the Czech legislation. The third chapter focuses on the legal regulation of abortion in European human rights documents and the ECtHR's decision-making practice. The fourth chapter is devoted to the current development of abortion legislation in Poland. The last chapter provides an insight into the issue of restrictive legislative changes and their possible effects.

Klíčová slova

interrupce, právo žen na interrupce, právní úprava interrupcí, mrazící efekt

Key words

abortion, women's right to abortion, abortion legislation, chilling effect